

„În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele“

Liviu Rebreanu

CUIBUL VISURILOR

Director fondator: SEVER URSA

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XXV Nr.1 (141) *** IANUARIE 2021 *** 12 PAGINI ***

Istorie măiereană

Maieru – aspecte demografice în anii 1880, 1890 și 1900

În seria de articole *Maieru – file de monografie* ale ilustrului profesor și muzeograf Sever Ursa, articole publicate în revista măiereană *Cuibul visurilor*, articolul cu numărul 22, apărut în revista menționată mai sus, nr. 47 din aprilie 2001, le oferea cititorilor, printre alte informații importante, și date referitoare la populația localității Maieru începând chiar cu anul 1721. Dacă în anul 1720 densitatea demografică în această zonă era doar de 4 locuitori pe km², populația va crește vertiginos, ajungând ca Maieru să fie pentru o vreme comuna cu cel mai mare nr. de locuitori din Districtul Năsăud, după Rodna. Sintetizând informațiile, conform datelor din articolul respectiv, numărul locuitorilor localității Maieru se prezenta astfel: în 1721 - 817 locuitori, în 1773 - 1265 locuitori, în 1786 - 1368 locuitori, în 1850 - 1572 locuitori, în 1910 - 3125 locuitori, iar în 1930 - 3627 locuitori.

Din anul 1850, când erau 1572 locuitori, populația ajunsese în anul 1910 la 3125 locuitori, deci, în timp de 60 de ani, numărul populației se dublase, mai exact crescuse cu încă 1553 de suflete.

Trebuie să precizăm și faptul că începând cu anul 1850 și până în anul 1910, în Transilvania au fost efectuate mai multe recensăminte în anii 1850, 1857, 1869, 1880, 1890, 1900, 1910, recensămintele fiind efectuate de către statul austriac și cel austro-ungar.

În articolul de față, vom prezenta și alte aspecte demografice, referindu-ne la datele publicate în urma recensămintelor făcute în anii 1880, 1890 și 1900, având la dispoziție 3 volume ale seriei *Studia Censualia Transsilvanica*, apărute la Editura Staff și Editura Presa Universitară Clujeană, între anii 1997-2009, volume care îl au ca și coordonator pe dl. prof. univ. dr. Traian Rotariu, din cadrul Catedrei de Sociologie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca.

Recensământul din anul 1880, potrivit datelor din primul volum al seriei menționate mai sus, aducea informații cu privire la cifra populației civile, distribuția populației în funcție de limba maternă (9 rubrici), confesiune (8 rubrici), numărul caselor locuite, numărul celor alfabetizați, toate aceste date însumând un total de 20 de rubrici.

Astfel, populația comunei Maieru era de 2331 de locuitori, aceștia locuind în 493 de case. După confesiune, nici unul dintre locuitori nu era ortodox, la fel cum în sat nu exista nici un reformat; în schimb, erau 2262 de greco-catolici, 27 de romano-catolici, 7 evanghelici, 3

unitarieni, 17 izraeliți, restul de 15 persoane fiind încadrate la alte confesiuni.

Din numărul total de 2331 de locuitori, ținând cont de limba maternă, 2115 erau de naționalitate română, 12 erau maghiari, 39 erau germani, 85 aveau alte naționalități, 79 fiind încadrați la limba maternă necunoscută, iar un singur locuitor la străini.

Dintre toți locuitorii comunei, doar 211 erau alfabetizați, știind să scrie și să citească.

În anul 1890, deci zece ani mai târziu, un nou recensământ va da prilejul publicării unor noi informații referitoare la situația populației. În linii mari, criteriile și rubricile de clasificare ale populației au rămas aproape la fel, la acestea adăugându-se și suprafața de teren în iugăre, existând astfel, în total, un număr de 25 de rubrici.

Localitatea avea la acea vreme o populație civilă de 2401 de locuitori, deci cu 70 de locuitori mai mult decât în urmă cu 10 ani. Crescuse și numărul caselor în care locuiau aceștia cu 43, existând 536 de case.

Ținând cont de limba maternă, populația era împărțită astfel: 2357 de români, 39 de maghiari, 4 germani și 1 rutean. Analizând datele, numărul celor de naționalitate română crescuse cu 242, al celor maghiari cu 27, în vreme ce al celor germani scăzuse cu 35. În schimb, nu erau slovaci, croați, sârbi, dar nici alte persoane care să fie încadrate la o altă limbă maternă.

Dacă luăm în evidență confesiunea avută, predomina numărul greco-catolicilor, aceștia fiind de 2349; urmau apoi romano-catolicii - 23, izraeliții - 18, ortodocșii - 9 și reformații - 2. Diferențele față de recensământul din 1880 nu erau atât de semnificative: numărul greco-catolicilor crescuse cu încă 87, iar al izraeliților cu unul, în timp ce numărul romano-catolicilor scăzuse cu 4. În schimb, dispar unitarieni și evanghelicii, dar apar ortodocșii și reformații. Față de recensământul anterior, apar alte rubrici, cei ai armeano-catolicilor și al armeano-ortodocșilor, dar nici unul dintre locuitori nu este încadrat aici. De asemenea, nu este încadrat nimeni nici la alte religii, fie acestea creștine sau necreștine.

O altă rubrică a acestui recensământ preciza și suprafața în iugăre (1 iugăr = 0,57 ha.) a localității, aceasta fiind la acea vreme de 14.894 iugăre (8489,58 ha).

Recensământul din anul 1900 se dovedește a

(continuare în pag. 2)

Viorel-Daniel Partene

Dialoguri cu Nicolae Gheran

Îngrijitoarea cărții *La spartul târgului, interviuri și 75 de dedicații de la Argezi la Zub*, de N. Gheran și Virgil Rațiu (Ed. Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2020, 312 pagini), este Rodica Lăzărescu. Ediția aceasta cuprinde zece interviuri luate de Virgil Rațiu editorului operei rebreniene între anii 2019 și 2020 (trei publicate în *Pro Saeculum* - 2019, 2020, două în *Apostrof* - 2019, două în *Steaua* - 2019, 2020, unul în *Portal-Măiastra* - 2020, unul este inedit), câte un interviu realizat de: Olimpiu Nușfelean (în *Mișcarea literară*, 2003), Daniela Sitar-Tăut (*Cultura*, 2010), Mircea Dinutz (*Pro Saeculum*, 2012), Rodica Lăzărescu (*Vatra veche*, 2012), regretatul Andrei Moldovan (*Mișcarea literară*, 2015) și Lucia Negoită (în volumul *Povești*

de trecut vămile, 2019), precum și 75 de dedicații (așezate după criteriul alfabetic) oferite d-lui Gheran de diverse personalități contemporane cu acesta, intelectuali de rasă, „candidați la nemurire”, începând cu: T. Argezi, G. Adameșteanu, Radu Albala, Alexandru Balaci, Ion Bălu, A. Buzura, C-tin Ciopraga, Paul Cornea, C-tin Cubleşan, V. Fanache, Dan Grigorescu, Ileana Mălăncioiu, Mircea Muthu, Marian Papahagi, Cezar Petrescu, continuând cu: Ioan Aurel Pop, Mircea Popa, D. R. Popescu, Lucian Raicu, Fanny și Puia Florica Rebreanu, Aurel Sasu, I. D. Sârbu, Mihai Șora, M. Tomuș, C-tin Țoiu, D. Vatamaniuc, Ion Vlad, Mircea Zăciu, Al. Zub și

(continuare în pag. 2)

Icu Crăciun

Istorie măiereană**Maieru – aspecte demografice în anii 1880, 1890 și 1900**

(continuare din pag. 1)

fi mult mai complex, fiind luate în calcul și alte criterii, cuprinzând și alte rubrici față de recensămintele anterioare. Dacă datele recensământului din anul 1890 cuprindeau 25 de rubrici, cele din anul 1900 aveau un număr de aprox. 50 de rubrici, deci un număr dublu față de precedentul.

Populația crește cu încă 517 suflete, ajungând astfel la 2918 locuitori. Aceștia erau toți civili, nici unul fiind încadrat ca militar. Din totalul acestora, 63 erau străini, dar erau și 6 locuitori care erau plecați în alte părți. Tot pe o scară ascendentă se situează și numărul caselor care crește la 711, cu 175 mai multe decât în urmă cu 10 ani. De asemenea, crește semnificativ și suprafața în iugăre a localității de la 14.894 (8.489,58 ha.) la 29.172 (16.628,04 ha.).

Analizând situația populației în funcție de limba maternă și făcând o comparație cu recensământul anterior, numărul românilor ajunge la 2683, cu 326 mai mult, al maghiarilor la 58, cu 19 mai mult, al germanilor la 141, cu 137 mai mult, iar al rutenilor la 8, cu 7 mai mult. Pentru prima dată, apar slovacii, în număr de 12. Restul de 16 locuitori sunt trecuți la alte limbi, în vreme ce croați și sârbi nu avem.

Referindu-ne la religie, predomină greco-catolicii, aceștia fiind în număr de 2669, cu 320 mai mult, apoi romano-catolicii – 113, cu 90 mai mult, izraeliții – 88, cu 70 mai mult,

ortodocșii – 26, cu 17 mai mult, reformații – 21, cu 19 mai mult. Evanghelici avem doar unul, unitarieni deloc; la alte religii nu este încadrat nimeni.

Numărul celor alfabetizați va crește și el simțitor, ajungând la 1019, comparativ cu anul 1880, când erau doar 211. Vor și ungurește, de asemenea, un număr de 149 de locuitori.

Apare un nou criteriu, cel al vârstei. Astfel, vor exista 7 rubrici, populația fiind împărțită după ani: 0-5 ani – 490 locuitori, 6-11 ani – 329 locuitori, 12-14 ani – 199 locuitori, 15-19 ani – 308 locuitori, 20-39 ani – 811 locuitori, 40-59 ani – 551 locuitori, iar peste 60 de ani – 230 locuitori. Predomină, deci, categoria celor între 20-39 de ani, urmași de cei între 40-59 ani, apoi 0-5 ani, 6-11 ani, 15-19 ani, cei de peste 60 ani, sitându-se pe ultima poziție cei între 12-14 ani.

În funcție de sex, vor fi 1475 de bărbați, în vreme ce numărul femeilor este de 1443, acestea fiind mai puține decât bărbații cu un număr de 32.

Recensământul din anul 1900 a clasificat populația și după starea civilă: 1500 de locuitori erau necăsătoriți, în vreme ce 1268 erau căsătoriți; persoane văduve erau 147, iar divorțate doar 3.

O altă noutate a acestui recensământ avea în vedere faptul că preciza din ce erau construiți pereții caselor, dar și cu ce erau acestea acoperite. Doar 12 case aveau pereții construiți

din piatră sau cărămidă, în vreme ce 699 erau construite din lemn sau alceva. Nu era nici una construită din piatră și pământ, dar nici din chirpici sau pământ. Cele mai multe, în număr de 709, erau acoperite cu șindrilă, una era acoperită cu țiglă și tot una avea acoperișul din trestie sau paie.

*

Menționăm, la final, și faptul că informațiile celor trei recensăminte care au fost prezentate mai sus au fost preluate din tabelele statistice publicate în trei volume ale seriei *Studia Censualia Transsilvanica*, după cum urmează:

- Traian Rotariu (coordonator), Maria Semeniuc, Cornelia Mureșan - *Recensământul din 1880. Transilvania, Studia Censualia Transsilvanica*, Editura Staff, Cluj-Napoca, 1997 (p. 88-89);

- Traian Rotariu (coordonator), Maria Semeniuc, Mezei Elémer - *Recensământul din 1890 și recensământul țiganilor din 1893. Transilvania, Studia Censualia Transsilvanica*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2009 (p. 104-105);

- Traian Rotariu (coordonator), Maria Semeniuc, Mezei Elémer - *Recensământul din 1900. Transilvania, Studia Censualia Transsilvanica*, Editura Staff, Cluj-Napoca, 1999 (p. 174-177).

Mulțumim frumos d-lui Alexandru Dărăban pentru semnalarea și punerea la dispoziție a acestor materiale.

Viorel-Daniel Partene

Dialoguri cu Nicolae Gheran

(continuare din pag. 1)

alții, mulți colaboratori de marcă la Editura Științifică și Enciclopedică, noul său loc de muncă, toți arătându-și admirația, prietenia, sentimentele calde, prețuirea, respectul pentru eruditul și unicul editor, cel plin de zel și de acribie, de înaltă competență și pregătire, cu fermitate a opiniilor, curaj intelectual și civic, exegetul și cărturarul valoros, pasionat de esențe, neîntrecut povestitor și portretist (vezi originala tetralogie *Arta de a fi păgubaș*, considerat de unii „roman memorialistic”, de alții „ficcional”), cu condeiul său sprintar, cercetătorul eminent la care primează documentul, căci, „în lipsa documentelor, prinde orbul, scoate-i ochii”, și care, în pofida vremurilor, a reușit să rămână consecvent cu sine, plin de umor și înțelepciune, cu sufletul distins și onest, veghind și slujind o viață întreagă cauza rebreniană. În loc de postfață, Rodica Lăzărescu a pus un alt amplu interviu, care merită citit la gura sobei, mai cu seamă că se comentează autografele unor autori de prestigiu și aflăm informații/curiozități din lumea scriitorilor.

Ajuns la senectute, deși, vorba lui V. R., „îi greu de-i găsit etatea, după modul cum gândește, ce scrie și rostește”, pe nonagenarul N. Gheran, cel care a trăit și trăiește în țara tuturor posibilităților, nu-l mai miră nimic. Întrebările competente ale lui Virgil Rațiu, presărate ici și colo cu același gen de umor, dar și cu sarcasm și ironie amară (cine se aseamănă se adună, nu-i așa?) ne relevă un Nicolae Gheran ancorat în realitățile vremurilor ca martor direct al acestora, de la „Epoca de Aur” comunistă la „Epoca de Argint și Tinichea”, contemporană, cum plastic o numește exegetul

rebrenolog. Nimic nu-i scapă ochiului și auzului său exersat și atent. Pentru el, evenimentele din decembrie 1989 sunt o răscoală generalizată „ce-a dus la desființarea domniei unui singur partid și la germeii unui regim parlamentar – mânia populară fiind însă acaparată de-o lovitură de stat”. Marea sa dezamăgire este că peste patru milioane de români, folosiți ca masă de manevră, și-au pierdut locurile de muncă și au fost nevoiți „să slugărească la străini, fiindcă la ei acasă-s de izbeliște, obligați să-și abandoneze familiile, lăsând copiii în grija bătrânilor”, iar cei care au preluat puterea, „ciurucurile”, lipsiți de demnitate, au golit visteria țării și „ne-au robit bancar cu peste 100 miliarde de euro, risipiți brambura sau furați”, căpătuindu-se; el este interesat de depistarea și pedepsirea celor care au subminat economia națională (acest delict fiind scos din noul Cod Penal de parlamentarii noștri de după 1989, deschizând „calea îmbogățirii prin legalizarea hoției”), nu de descoperirea „unor struți ilegali prezenți în ograda unui înalt judecător de stat sau câteva ouă, oferite de-o babă unui magistrat ca bacșiș sinistru”, căci „Până la aplicarea unor măsuri coercitive, exemplare, cărăm apa cu furca...”. După opina sa, „cei implicați cu responsabilități politice în vechiul regim (gen „otreapa de Brucan, zdreanța fără nici o calificare”, nici măcar liceul, ajuns profesor universitar, Alexandru Bărlădeanu și adepții lui Iliescu), se cuvenea să facă un pas înapoi și să lasă deschisă calea celor care aveau tot dreptul de a-și construi viitorul, pe pofta inimii și competenței lor”, cu alte cuvinte să lase istoriei curs liber, ajungând la concluzia inconfortabilă că „ne lipsesc conducătorii de marcă, modele de patrioți cu iubire de neam și țară”.

Spirit histrionic, dar cu simț civic, (el însuși recunoaște că este „un personaj atipic”), ferindu-se întotdeauna de evenimente festive legate de vârsta lui, de a fi copleșit de elogii, săturat „de diplome și cartoane cu rame și de statuete bune de spart nuci”, Nicolae Gheran, omul care crede în Dumnezeu, dar nu crede în moarte (pe care, când o ironizează, când o curtează), urmărit de vorbele tatălui său: „moartea e singura lege dreaptă de care nu scapă nimeni”, deși a avut o tentativă de sinucidere din cauza unei boli pulmonare, povestește, printre altele, întâmplări nostime care îți descrețesc fruntea: banchetul oferit, în 1953, de Editura Tineretului, unde au participat Arghezi și Sadoveanu, clenciurile dintre Petru Dumitriu și Mihai Beniuc, poreclit Piticul, căsătoria de conveniență cu o studentă de la Politehnică, poanta lui Fănuș Neagu când i-a șoptit unui „amic” că Gheran va fi numit „comandant la direcția Pașapoarte, pe funcție de general” etc., etc. În adolescență, i-a văzut și ascultat la Ateneul Român pe Rebreanu și Minulescu, mai târziu s-a împrietenit cu Zaharia Stancu, cu arțăgosul Petru Dumitriu, autorul „Drumului fără pulbere” și „Pasărea furtunii”, două romane pro bolșevici, dar și a romanului de tip balzacian „Cronică de familie”, care l-a consacrat ca un important romancier; stranie este povestea relației și conviețuirii amoroase, „cu drepturi și datorii amiabile”, dintre Ion Vinea, Henriette Yvone Stahl și Petru Dumitriu în același apartament, precum și modul cum s-a căsătorit P. Dumitriu cu Irina Negrea. Stilul său caustic, satiric, ludic nu se dezmente nici atunci

(continuare în pag. 3)

Icu Crăciun

Dialoguri cu Nicolae Gheran

(continuare din pag. 2)

când răstălmăcește zicale de genul: „Cine sapă groapa altuia departe ajunge”, „Câinele latră la urs, dar nu-l mușcă”, „N-duce anul, ce aduce clipa”, „A visa cai verzi sau roșii pe pereți”, „popa nu toacă de zece ori pentru o babă surdă”, „cetățean de *oroare* (s.m.) al județului”, „gura bate curul”, „colac peste pupăză”, „pace, pace, între două dobitoace”, „e greu la deal cu boii mici”, „cum e turcu' și pistolul”, „unde-i una nu-i putere la nevoi și la plăcere”, „mi-am trăit traiul, mi-am mâncat mălaiul”, „nu da vrabia din mână pe cioara din gard”, „ras, tuns, frezat, după mine potopul”, „socotelile de acasă nu s-au potrivit cu cele din târg”, „din trei români, cinci au fost sau sunt turnători”, „Bună ziua și-am dat, belea mi-am căpătat”, „nu toate babele întineresc frumos”, „mai bine să greșești și să regreti târziu, decât să fii lacrimă și să bocești la bătrânețe, când te poți spovedi și face mățanii, că Dumnezeu e bun și iartă”, „când stai cu două coșciuge în casă, nu te poți gândi la botezuri și cununii”, „greu a fost până m-am obișnuit cu fericirea, că belelele, oricum, curg”, folosirea sintagmei „pișcher politic” pentru „eșichier politic”, refren de odinioară ca „Spune-mi unde, când și cum, te mai pot vedea o dată” etc., potrivite cu har, deseori în contexte grave; în stilul său mucalit, hâtru, pentru orice eveniment al existenței trăite de el și de neamul românesc face haz de necaz. Un fel de *râsu-plânsu* specific sudiștilor ghiduși, de la Caragiale și Arghezi până la Nichita Stănescu și Marin Sorescu, într-o țară în care „ducem lipsa unor oameni de seamă, căpetenii capabile să cultive înțelegerea, consultările reciproce, unirea, potrivnici dezbinării”.

Mai târziu, va relata cu amărăciune și lehamite despre faptul că „organele de partid” nu l-au invitat în 1985 la Centenarul Rebreanu nici la Bistrița și nici la București, la Ateneul Român, pe motiv că a refuzat să dea în scris ce urma să spună, de aici zeflemeaua Zoei Dumitrescu-Bușulenga: „Un centenar fără Nae Gheran e cel mai bun banc auzit de mine de la

23 August încoace”, el fiind persoana cea mai autorizată să vorbească despre romancier. În dialogul „animat de mărturisiri și cadentat de năvala unor amintiri” (Virgil Rațiu), în calitate de fost angajat al Direcției Generale a Editurilor va povesti și despre culisele și competențele profesiei de editor, redactor sau patron de editură, de pildă cea cu întregirea romanului *Ion*, din 1970, „după reconsiderarea lui Crohmălniceanu, care sărise și peste sintagma *Răpirea Basarabiei*”, folosită de D-na Herdelea în roman; doi ani i-au trebuit tenacelui Gheran să convingă Cenzura ca să poată publica romanul așa cum l-a scris Rebreanu! Singura omisiune este, după cum recunoaște într-un interviu acordat Danielei Sitar-Tăut, faptul că n-a reușit să introducă dedicația lui Rebreanu pentru Iuliu Maniu la romanul *Crăișorul*. Altă dezamăgire: după „Marea Revoluție din Decembrie”, ajutorul financiar, sperat la definitivarea operei rebreniene din partea unor miniștri vremelnici ca Ion Caramitru sau Răzvan Theodorescu, n-a sosit.

Omul care și-a dăruit 40 de ani din viață editării, cu obstacole ce i-au scos peri albi, a operei lui Rebreanu, - adevărată muncă de Sisif -, fiecare volum din cele 23 cu odiseea sa, ce nu acceptă „sfiiciuni, chiar și complexe”, este întrebat de Olimpiu Nușfelean dacă ar face același lucru dacă s-ar mai naște o dată, răspunde franc: „nici bătut n-aș repeta această experiență, cu prețul risipirii unei vieți de om”, precizând că, dacă ar fi știut de la început la ce se înhamă, ar fi rămas acasă. Cine vrea să afle amănunte din anii de formație ai editorului, cu lecturi din literaturi de aventuri sau de dragoste, până când i-a descoperit pe Hugo, Tolstoi, Dostoievski, Turgheniev și, în special, Balzac, va trebui să citească neapărat interviul lui Mircea Dinutz; tot aici, Nicolae Gheran amintește și de proiectele nefinalizate de Rebreanu: *Minunea minunilor*, un „roman științifico-fantastic, având ca pretext clonarea – proces de creare a unor copii umane despre care, la data proiectului său, nici nu se discuta - și un roman-sinteză, *Păcală și Tândală*, prin

care revenea pe meleagurile lăsate în urmă, împreună cu eroii lor”. În interviurile Rodicăi Lăzărescu, Luciei Negoită și al regretatului Andrei Moldovan, aflăm amănunte despre tetralogia *Arta de a fi păgubaș*, prieteni și prietenii, dar și despre celelalte cărți dedicate vieții și operei autorului lui *Ion*.

Ajuns la anii senectuții, trăitor într-o Românie cu politicieni mărunți, (deveniți miliardari), „șarlătani de cruntă paupertate spirituală”, „ejusdem farinae”, care găzduiește un veritabil „bordel nou cu șteoarfe vechi”, „omul bătrân, de modă veche”, cum se autocaracterizează, și-a pregătit, într-un exces de luciditate, până și un epitaf, plin de umor negru, cinic: „Ferește-mă, Doamne, de mai rău!”, bun de preluat de către săpânțeni; știind că „bătrânețea e urâtă”, este tentat să se stabilizeze la mănăstirea Dobric, să meargă „pe mâna maicilor” și să aibă „un sfârșit subit”, „fluturând o batistă și un zâmbet”, dar, se întreabă, retoric, cum va plăti barcagiul la trecerea Styxului cu cardul (!). Iată un Nicolae Gheran care nu-și dezmente farmecul și autopersiflarea poznașă! Noroc cu ochii ce i-au rămas tineri, ca și răsul, care, vorba lui, i-a ieșit „și prin piele”. Că este un personaj atipic este și această mărturisire legată de demisia, după 1989, ca director al Editurii Institutului Cultural Român, „cu un program lejer, salariu bun și călătorii în străinătate la expoziții internaționale de carte”, pentru a se transfera „pe post de muzeograf la Bistrița-Năsăud, cu o leafă derizorie, dar cu bucuria de a vedea mai lesne Prislopul și Maieru, decât Parisul și Roma”.

M-aș bucura enorm să-și poată duce până la capăt proiectele aflate în fază înaintată de elaborare, să mai primească „un bacșiș” gras de la Bunul Dumnezeu, după cum mărturisește: „Continuarea corpusului *Scrisori către Rebreanu*, oprit la literele A-B, prim tom din patru programe, o biobibliografie consacrată Romancierului și un dicționar de personaje”.

Icu Crăciun

Rebreniana

PROFUNZIME ȘI ÎNTINDERE a viziunii în romanul *Răscoala* de Liviu Rebreanu

Rebreanu depășește implicit și explicit granițele real concrete ale faptelor din acel an nefast, 1907. Laboratorul *Răscoalei* e cuprins în volumul 8 de *Opere, Liviu Rebreanu*, ediția critică și în studiul lui Stancu Ilin intitulat, *Liviu Rebreanu în atelierul de creație*. Prozatorul reconstituie evenimentul ca atare, dar și universul, în dimensiunea lui demiurgică. Documentarea cantitativă în ansamblul ei existențial-istoric, alături de *Crăișorul Horea* s-a făcut spre a vedea și problematica țărănească din Ardeal. Studiul în cauză aparține lui Mircea Tomuș din volumul *Romanele de prim rang ale lui Liviu Rebreanu*, (p. 210-297 și notele de la p. 299-334); el e nuanțat de o mulțime de note pertinente ce aparțin lui Simion Mioc, *Poetica lui Liviu Rebreanu*; Stancu Ilin, *Liviu Rebreanu în atelierul de creație*, p. 183-190; („Aria informației livrești aflată la baza romanului *Răscoala*”) – dar și cu articole de Lascăr Catargiu, S. Ghelengineanu, C. I. Băicoianu, Virgil Arion, N. Xenopol, C. Stere, Artur Gorovei, D. Ionescu ș. a. Urmează „Liviu Rebreanu și conștiința istoriei” de Mircea Zăciu

și *Glosse*, 1970; G. Călinescu, Radu Rosseti, „Pentru ce s-au răscolat țărani”, Vasile Lovinescu, „Dacia hiperboreană”, C-tin Ciopraga, *Personalitatea literaturii române* și N. Manolescu, *Arca lui Noe și „Eseu despre romanul românesc”*.

Tot ceea ce s-a țesut într-un întreg de un scriitor trebuie descompus în elementele lui componente ce pot fi uneori diferite, se adaugă note de N. Gheran, Marian Papahagi și Radu Toma care susțin ideea de frățietate. Prin *răscoala* din 1907, țărani voiau să recupereze egalitatea, justiția și frățietatea pierdute, înșelate, chiar trădate de atâtea ori. O înfrățire biblică între frați, în *Crăișorul Horia* se dorea și între națiuni, în *Răscoala* e de recuperat o frăție organică. De remarcat patruleterul personajelor principale, cele două perechi: Miron Iuga și Petre Petre, Grigore Iuga și Nadina, între ele, orice combinație este posibilă. Portretul bătrânului Iuga e de conducător: „Era mai înalt și mai chipeș decât Grigore, cu înfățișarea voluntară a omului obișnuit să poruncească și să fie ascultat. Mustața groasă românească, puțin

căruntă, îi împodobește fața, iar glasul metalic, energic și totuși cald te cucerea. Măinile osoase, puternice, păreau în stare să țină coarnele plugului, cu toate că erau fine și mai ales degetele foarte delicate.” Toate atributele Nadinei au rămas simple banalități, dintr-o lume a falsității, „a frumuseții ei false și pieritoare”. Petre Petre, „piatră a pietrei” îl înlocuiește pe Ion ce nu mai apare aici singular, ci doar însoțit de numele de familie. Prima apariție în roman a lui Petre Petre e semnalată de Titu Herdelea ca „o masivitate pietroasă în care doar ochii aprinși sunt vii”. Petre e dintr-o altă lume a țărănilor aflată în conflict cu cea a boierilor, pe când în *Ion* aveam de-a face cu lumea țărănilor și a domnilor. Contrastul dintre cele două lumi, plus dinamica asemănătoare artei filmului cu secvențe și paralelisme de planuri e prezentă peste tot. Avem două teme secundare de conflict: Arendașul Cosma Buruiană și țărani din Amara, Pavel Turcu și automobilul Nadinei.

(continuare în pag. 4)

Iacob Naros

Rebreniana**PROFUNZIME ȘI ÎNTINDERE a viziunii în romanul *Răscoala* de Liviu Rebreanu***(continuare din pag. 3)*

Arendașul se plânge de furtul porumbului și de măsurile luate de boierul Iuga și jandarmi. Conflictul pare să înceapă de la un fapt mărunț, un copil este urechiat de șoferul Nadinei, de aici, incidentul crește. Există un curs paralel al evenimentelor, își face prezența ficțiunea, aluzia... Adevărul și realitatea se retrag în umbră. Cursul firesc al vieții e deviat spre răscoală printr-o serie de notații strategice: zvonuri confuze, izbucniri individuale: reacția lui Petre Petre față de prefect, de plutonier, chiotul flăcăilor la vederea flăcărilor. Arta lui Rebreanu constă și în firul care acumulează tensiuni și, în al doilea rând, se lasă locul iluziei: imaginea călăreților pe cai albi din partea unui Vodă ascuns și depărtat justițiar. Apar figuri episodice: iconarul rătăcitor, nebunul satului, Anton, jocul cu vorbe mari în parlament între cele două tabere, dar pacificarea se va face cu tunul și cu vorbe ca ale prefectului Baloleanu. Elementele de peisaj sunt adecvate acțiunii: câmpia, zăpada, goana nebună cu sania condusă de Petre Petre, păsările, descrierea focului, a cerului, a trenului și a ultimei confruntări cu armata.

Geografia romanului se axează pe drum și călătorie, trenul e o metaforă a trecerii și a unei rupturi violente în ritmul existenței. Intrarea și ieșirea din acțiune se petrece pe traseul București-Pitești, Costești, de aici, cu trăsura, se cuprinde conturul de ansamblu al spațiului acțiunii. Călătorii sunt Grigore Iuga și Titu Herdelea, unele semne sunt prefigurate încă din romanul *Ion* (Armădia, din Amarădia situată în Oltenia, e mutată în Ardeal, pentru Năsăud. Alte toponime sonore și sugestive: Babaroaga, Lespezi, Vaideei, și Amara, dar și Curteanca, Bârlogu, Gligani, Găujani, Valea Câinelui, Izvoru.

Personajele sunt purtătoare de sens integral și autonom, cei patru, plus Titu Herdelea și Ilie Rogojinaru la care se adaugă personajele țărani, atât colectivitate cât și indivizi. Cei individuali au scurte repere biografice, apar și dispar. Prin onomastică, unele se detașează din mulțime: Serafim Mogoș, Toader Strâmbu, Leonte Oprișor, Trifon Guju, Ignat Cercel, Nistor Mucenicu, Ilie Cârlan, Lupu Chirițoiu, Luca Talabă, Matei Dulmanu, Melentie Heruvimu, Pantelimon Văduva, Pavel Tunsu. Alte nume: generalul Dardalat, Ion Pravilă, primar, Boianu, seful de post de jandarmi, Baloleanu, noul prefect, logofătul Bumbu, gazetarul evreu, Roșu, țăranul mai răsărit, Chirilă Păun, căpitanul Corbuleanu. Iuga ar proveni de la Iuda, păcatul trădării ca sursă originară a conflictului romanului.

Câteva nume cu funcție de simbol așezate în anumite puncte cheie pot să prefigureze acțiuni cu intenție de simbol: corecția aplicată de țărani plutonierului Boianu sau pedepsirea lui Aristide Platamonu, eternul student și vânător al frumuseților feminine rurale. Alte amănunte se adaugă: cel căruia i s-a luat un porc de către perceptor și-l ia de la boierul prădat, cel flămând își ia mâncare precum și omorârea boierului Miron Iuga, deși a fost într-o contradictorie fraternitate cu țărani. Asistăm așadar la niște icoane realiste montate în cadrul unui proiect realist, se semnalează și proceduri de altă natură decât cea realistă. Nadina și Petre Petre sunt prinși într-un erotism frust care începe odată cu plimbarea de Crăciun cu sania, când Petre înlocuiește vizitiul și intră în scenă. O semnificație aparte o are cârdul de ciori, peste câteva sute, de-a curmezișul șoselei, „o împroșcătura de cerneală pe o colosală coală de hârtie.” Amândoi, Nadina, un exemplar reușit și Petre, piatră a pietrei sale induc ideea unei unități confraterne originare a lumii

românești, bărbatul și femeia ca în *Adam și Eva*, *Ciuleandra*, *Amândoi și Jar*. Cavalcada celor doi prin zăpadă e de natură romantică și prezintă raportul eros-thanatos. Preludiul finalului e catharsis, cântecul cocoșului, așteptarea boierilor, năvălirea țăranilor, toate acestea cresc tensiunea Nadinei, astfel că taina necunoscută de la dulce la amar, de la trădare la împăcare se petrece într-un mod misterios.

Fapte mărunte de viață susțin ansamblul construcției arhitectonice a romanului, asistăm la trei secvențe simetrice: Nadina nu apare de la început în roman, se vorbește doar despre ea și conacul ei cel nou, ea întârzie să intre în scenă (vezi secvența patru din capitolul III *Flămânzii*); apoi baba Ioana cu purcelul, păsările, lipsa cocoșului călcat de mașina Nadinei plus amenințarea copilului de către șofer, moartea babei și a lui Petre Petre constituie un moment de tensiune între alb și roșu.

Numele de Petre reduplicat (piatra pietrei) e simbolic, pe de altă parte, Ilie Cârlan are ca model pe Petre, calul. Episoadele cu experiențe erotice ale lui Titu Herdelea, martor și termen de referință, sunt substituit al autorului și al cititorului. Aceste experiențe asemănătoare unui roman în roman par egale cu o sumă de schițe, ele au ideea de a dubla linia principală a romanului care echilibrează violența.

Criticul concluzionează că Rebreanu ne apare ca un vizionar de probleme și semnificații fundamentale, un simbolizator și un maestru al semnului ca percepție a sensibilului. Iluzia vieții răzbate nu numai din evenimentul răscoalei, ci din drama comunitară, tragedia specific românească. Literatura lui Rebreanu are astfel un caracter organic, nu numai de substanță, dar și de dinamică și funcțiune (iubire și ură, contopire fizică supremă între eros și thanatos).

Iacob Naroș

Traducătorul George Coșbuc și „poema indiană” *Sacotala*, de Calidasa

Goethe, unul din primii admiratori europeni ai *Sacotaliei* a scris următoarele versuri referitoare la această celebră poveste de dragoste din literatura antică indiană:

„De vreau timpuriile flori și-a anului roade târzii,

De vreau ce-i zglobiu, răpitor, de vreau ce hrănește cu saț,

De vreau și întinsul pământ și cerul înalt să cuprind,

Sacotala, eu te numesc, și-atunci totul am spus.”

Se cunosc afinitățile lui Eminescu pentru literatura sanscrită, după cum se cunosc și cele ale lui Coșbuc, mai cu seamă că acesta din urmă a tradus, prin intermediul limbii germane, binecunoscuta *Antologie sanscrită*, publicată în 1897, la Craiova. De altfel, încă din perioada studiilor gimnaziale și liceale de la Năsăud, autorul viitoarelor *Balade și idile* a îndrăgii limbile străine. La liceul „orașului academicienilor”, *umaniouărele* au fost răsăfățate cu câte 4-5 ore, uneori șase, de greacă veche și latină pe săptămână. Nu întâmplător, prima traducere a *Republicii* lui Platon se datorează profesorului năsăudean Vasile Bichigean. Amintim faptul că, la 15 ani, Coșbuc a fost premiat de societatea *Virtus Romana Rediviva*

pentru traducerea unei versiuni din *Odiseea*, iar mai târziu a tradus din *Bucolicele* și *Georgicele* lui Vergiliu și din *Parmeno* lui Terențiu; pentru traducerea *Eneidei* lui Homer a primit Marele Premiu al Academiei, „Năsturel”. Să mai adăugăm și faptul că din Schiller a tradus *Don Carlos*, din Dante *Divina comedie* (3 volume, în total 14233 de versuri, traduse din italiană, limbă pe care a învățat-o singur!), din Byron a tălmăcit *Mazepa*, apoi o carte de filozofie a lui John Locke, iar din Carmen Sylva (pseudonimul reginei Elisabeta a României, soția lui Carol I) volumul *Valuri alinate*. La acestea, adăugăm traduceri din poezii renascentiști: Boiardo, Ariosto și Tasso. Cert este faptul că atunci când poetul a plecat la Cluj știa greaca veche, latina, germana și maghiara.

Dar să revenim la *Antologia sanscrită* de 1050 de pagini, care cuprind *Maxime și proverbiile*, meditații filozofice din *Rig Veda*, *Mahabharata* și *Ramayana*. Precizăm că în revista *Vatra*, Coșbuc tălmăcise câteva *Proverbe indice* și *Hymnuri din Rig –Veda*. *Rig-Veda* este scrisă între anii 1700 și 1100, înainte de Christos, și cuprinde imnuri de laudă adresate zeilor. Epopeile *Ramayana* și *Mahabharata* sunt niște descrieri a unei civilizații ideale, căreia poporul indian a

încercat să i se conformeze în viața de zi cu zi. Neuitate rămân suferințele Sitei, înainte și după răpire, curajul și noblețea lui Rama, soțul acesteia, plecat în căutarea ei, din *Ramayana*, scrisă de Valmiki în jurul anului 600, înainte de Christos, de circa 48000 de versuri (de 4 ori mai lungă decât *Iliada*), dar și istețimea lui Sri Krșna, precum și faptele celor cinci fii ai lui Pandu din *Mahabharata*, împreună cu ale altor personaje; *Mahabharata* este cea mai veche epopee în sanscrită; ea constituie și o enciclopedie a literaturii indiene, îmbogățită de barzi și rapsozi până în zilele noastre, și are circa 215000 de versuri, de 8 ori mai mare decât *Iliada* și *Odiseea* la un loc. Toate epopeile au personaje ce reprezintă exemple de virtute, cinste, demnitate și respect, demne de urmat și astăzi.

Calidasa (Kalidasa) extrage subiectul *Sacotaliei* dintr-o veche legendă. Regele Dușanta pleacă la vânătoare împreună cu suita sa. În pădure o întâlnește pe Sacotala, o tânără pustnică, de care se îndrăgostește la prima vedere. Cei doi ajung să se iubească și se căsătoresc în secret. Un pustnic le descoperă

(continuare în pag. 5)

Icu Crăciun

Traducătorul George Coșbuc și „poema indiană” *Sacotala*, de Calidasa

(continuare din pag. 4)

taina și este indignat că fata nu-și îndeplinește oficiile sacre, pierzându-și vremea cu preocupări frivole. De aceea, o blestemă ca iubitul ei s-o uite cu desăvârșire. Dușanta i-a dăruit Sacontalei un inel, care, purtat tot timpul pe deget, îi va arăta fidelitatea în orice clipă. Chemat de treburile publice, regele trebuie s-o părăsească. În capitală, el tânjește de dorul soției. Fiind gravidă și rămânând fără vești de la el, se hotărăște să-l caute. Însoțită de mama adoptivă, Gautami, și de fratele ei, va ajunge la palat, dar chiar în ziua aceea își pierde inelul în timp ce făcuse baie în Gange. La palat intervin intrigile, iar Dușanta începe să se îndoiască de statornicia sentimentelor ei, mai cu seamă că descoperă lipsa inelului. El se preface că a uitat-o și o repudiază, făcând, astfel, să se adeverească blestemul sihastrului. Sacotala este alungată de la curte. După câțva timp, un pescar găsește inelul în burta unui pește. Regele își recunoaște giuvaerul și se convinge de nevinovăția ei. Cu ajutorul zeilor, el ajunge în cer, unde își întâlnește fiul și soția și se întorc tustrei pe pământ. Acesta este subiectul legendei.

Originalitatea, culoarea și profunzimea acestei capodopere în șapte acte se datorează în exclusivitate talentului acestui autor, care a trăit, se pare, între secolul 3 și 2, înainte de Christos, dar Enciclopediile britanică și americană scriu că ar fi trăit între secolul IV și V, după Christos, și că se cunosc cel puțin 9 (!) autori cu acest nume.

Actele 1-4 au loc în codru, 5 și 6 la palat, iar cel de-al 7-lea în cer. Menționăm că în antichitatea indiană, poligamia era admisă regelui și castei brahmanilor. Chiar dacă Dușanta putea să dispună de viața supușilor, el dorește să-și lege viața doar dacă are acordul fetei. În credința indiană „... pomii ce dau în floare, când sunt de tot prea tineri./ Sunt semn pentru părinții cu fete, că vin gineri.”¹ Sacotala este fata de suflet a lui Camva, un preot sihastru, dar adevăratul tată i-a fost regele Causica. Regele ajunge la o grădină în codru, unde, ascuns după un arbore, ascultă ce discută despre măritiș trei fete: Priamvada, Anusua și Sacotala. El se dă drept trimis al regelui să verifice „dacă sihaștri mai țin porunca legii”. Exact ca în legendă, se îndrăgostește de Sacotala și este decis să renunțe la coroană numai ca să rămână cu ea, hotărât să nu mai vâneze căprioarele, prietenele fetei. În consecință, dă ordin de a nu se vâna cerbii, căprioarele și nici „bivolii sălbatici”. Sacotala este văzută astfel de Dușanta: „Cu ochii mari de lotus ș-obraji rotunzi ca luna./ Podoabă fără seamă a codrilor! [...] Ea nu-i/ Ca altele atâtea femei pe tot pământul!/ E ramură-nverzită de-o zi, pe care vântul/ De cea dintâie dată o tremură-ndrăgît./ E miere negustată, e crin abianflorit./ E tot ce-n lumea noastră virtute se numește”. Inițial, dragostea neîmpărtășită de cei doi îi istovește, îi îmbolnăvește. Totuși, Sacotala le destăinuiește prietenilor iubirea sa pentru rege. Fiind fată săracă, ea crede că nu este vrednică de dragostea regelui. Este îndemnată să-i scrie o scrisoare pe o frunză de lotus. În momentul când le-o citește fetelor, apare Dușanta. „Nu cunosc – zice ea – inima ta,/ Dar a mea-i de foc, știu bine!/ Patima mă-mbolnăvește/ O, nu-i suflet ce iubește/ Mai cu patimă ca mine:/ Și ce-nvâț, nu pot uita!” Răspunsul regelui este pe aceeași coardă: „Nici eu nu, ș-aș vrea să pot!/ Și mă plâng, c-am învățat-o!/ Pentru tine-i chin iubirea./ Pentru mine ea-i pieirea - / și tu arzi, dar, adorato./ Eu de mult sunt ars de tot!”. Talentul lui Coșbuc de mare tălmăcitor poate fi evidențiat și

printr-o declarație de dragoste a lui Dușanta: „Nu vezi tu că mă face nebun iubirea ta?/ De mă rănești cu ochii, tu mă omori cu gura./ Noi, regii, n-avem prieteni și partea noastră-i ura, - / Și cei iubiți d-un rege sunt veșnic cei ce țin/ Că regii toți sunt monștri, cu suflet de venin./ Că-n suflet n-au iubire! Și cei mai mulți socotu-și/ Pe regi că nu sunt oameni, dar oameni sunt ei totuși!” Dorința lui de a rămâne lângă el este comparabilă cu versurile shakespearice: „Rămâi aici în umbră! Așa cum ești, o, floare./ Prea gingaș îți e trupul să-l porți acum prin soare/ Cu frunzele de lotos, de-ai vrea tu să mă lași./ Ți-aș face vânt, să-ți apăr obrazii drăgălași/ De-arșită! O, și-o vorbă de mi-ai spune!/ Iar albele picioare, de-ai vrea, tu mi le-ai pune/ În poala mea, cu mâna eu blând să le dezmiard!”. Până și zeii sunt impresionați de virtuțile Sacontalei. Într-adevăr, deși ar fi putut să dispună aducerea ei la palatul regesc, Dușanta preferă s-o cucerească prin vorbe și fapte. Scena iubirii celor doi este surprinsă de sihastrul Durvasas, care o blestemă pe fată: „Iubitul tău, pe care-l crezi/ Menit de soarte./ Să-l ai amic până la moarte./ În brațul altora să-l vezi.” Dar, îl va anula, mai târziu, cu un altul: „Atunci să piară blestemul de la casă./ Când va vedea Dușanta inelul de mireasă”.

În mentalitatea Priamvadei, „Femeile sunt numai podoabă pentru regi”, iar când sunt aproape coapte, bune de iubit, visează să-și cunoască făt-frumosul inimii lor. Atunci se pierd cu firea, deși trăiesc în mijlocul codrului. Stăpânită de chinurile dragostei, Sacotala descoperă primii ei fiori.

Așteptând să nască, însoțită de preotul Sarngarava, de mama sa, Gautami, și de fratele său, Sacotala va pleca la curtea lui Dușanta. Există o legătură organică între Codru și această fată, care este scoasă în evidență de tatăl vitreg, Camva: „Voi arbori sfinți, din codru de zâne locuit!/ Vestiți că ea se duce! Niciodată/ Voi n-ați avut o soră mai bună, mai legată/ Cu soarta ei de-a voastră! Ce grijă vă purta!/ Ea când avea trei picuri de apă, îi vărsa/ Pe voi, ca s-aveți hrană, iar ea răbda de sete./ Ea și-ar fi rupt vreodată cu drag să-și puie-n plete/ Vreo frunză ori vreo floare, dar nu și-a rupt din voi!/ Ah, parcă pentr-o floare toți pomii rămân goi!/ Ce dragi i-ați fost! În lume n-avea o sărbătoare/ Mai mare, decât ziua când răsărea vreo floare.” Ea știe că nu va mai avea alături: cântecul păsărilor, șopotul apelor, freământul pădurii, adierea vântului, potecile plouate, căprioarele, murmurul albinelor și puiul de antilopă crescut de ea. Florile vor fi lăsate în grija surorilor Priamvada și Anusua. Despărțirea este grea, aidoma celei descrise în *Cântecul miresei* din folclorul românesc; Camva o îmbărbătează: „Plângând te naști, și-n urmă plângând au să te-ngroape”, adăugând: „...virtutea este cheia/ Ajungerii la bine!” El o mai sfătuiește să rămână blândă toată viața, să facă în așa fel încât celelalte femei s-o socoată „O soră, ba chiar sclavă, dar nu rivala lor!”, să-l iubească pe rege, să cinstească pe toată lumea, să nu se pripească („...judecă-ți tot pasul și nu grăbi la faptă”), să nu se încreadă în prieteni, să se încreadă doar în Dumnezeu, să-și apere averile și cinstea de dușmani, să le facă sclavilor haine, să dea, dar să nu ia bani.

În actul al 5-lea, Dușanta suferă că nu are alături de el femeia iubită; până și păsările sunt mute de durerea lui. Încep intrigile și minciunile. Ministru Vataiana îi spune că Sacotala i-a respins haina de nuntă și îl îndeamnă să renunțe la fată, fiindcă „De fete-i plină lumea, ce vrei tu poți alege - / O fată de sihastru nu-i vrednică de rege!” și, la urma urmei, este „o țărâncuță”. Generalul Bradasena îi strecoară în suflet păcatul adulterin, dar Dușanta știe că atâtea timp cât Sacotala poartă inelul pe deget, nu s-a dat „Unei iubiri străine”. Treptat, sentimentele lui pentru soție se diferențiază, devine când orgolios, când generos, când blând; indecis, îi spune lui Bradasena: „Și să-i spui./ Că eu – dar stai mai bine! De ce să mergi?/ Ba, du-te./ Și spune-i! Nu!

Așteaptă, de ce pleci așa iute?/ Ba mergi, nu pierde timpul!” Pentru rege, îndoiala înseamnă viață, tot ce ține de ființa umană, iar știința deplină înseamnă moarte. Gautami vorbește de la egal la egal, cu demnitate cu Dușanta. Regele se preface că n-o cunoaște pe Sacotala, că vrea să intre prin vicleșug în viața lui. Gautami, riscându-și viața, îl înfruntă astfel: „Când te-ai legat de vorbă cu fata, cântând rost/ Să-ți făptuiești gândirea, așa-i că nu ți-a fost/ Rușine? Neagă-mi, rege, să văd și eu o dată/ Pe-un rege când mințește! Viteazule! Pe-o fată/ Săracă și orfană s-o bagi tu în pământ/ De vie! Cu puterea să rupi al ei veșmânt/ Ca să te-mbete goală! Ce ți-a pasat, ce-ți pasă/ Și azi, că biata fată era o preoteasă/ A zeilor, că dansa în codrul sfânt trăia/ În sfântă pocăință! Te te-ai legat de ea/ Acolo, la altarul de jertfă, s-o faci mamă!/ Tu ești Dușanta? Spune-mi! Nu, nu, altfel te cheamă”, pentru ca, mai la vale, după ce regele îi pune la îndoială iubirea Sacontalei când îi cere să-i arate inelul pierdut în Gange, să fie și mai agresivă și îl blestemă: „Feri, câine! În mîntea ta e lațul./ Ca s-o sugrumi! Pe dansa n-ai dreptul să pui brațul!/ Nevrednic ești de-atâta! Mai ai ceva să-i ceri?/ Feri, mostră fără fire și suflet! Fiară, ferii!/ Ajungă-te răsplata durerii ei nebune./ Și țipătul ei jalnic ca blestem să răsune/ Urechii tale veșnic! S-o vezi în vis mereu!” [...] Tu trăind în lacrimi, să mori un blestemat!/ De-acum nici o femeie să nu te mai iubească./ Nici un copil din tine în veci să nu se nască./ Să nu te-asculte nimeni, s-alergi necunoscut./ În veci purtând cu tine întregul tău avut./ Să simți nefericirea spre crime cum te trage./ Și-n veci să nu se afle vr'un preot să se roage/ La Indra pentru tine! Zăcând să veștejești./ Să pieri văzând cu ochii și ars să te topești/ De boale, cu trup schilav, cu ochii supti, cu graiul/ Uscat și stins, pe lume mișel, sub garduri, neplând de nici un cant/ Și să-ți îngropi tot neamul cu tine-ntr-un mormânt!” Pentru toate aceste anateme aruncate în fața lui, regale dă ordin să fie închisă, iar Sacotala este alungată de la curtea sa.

Un pescar descoperă inelul Sacontalei în burta unei pește prins în Gange. Peste câțiva ani, regale are remușcări, devine tot mai trist, are mîntea și firea slăbite, dorul și gândul îi este tot la ea, regretă modul cum s-a comportat, și nu suportă gândul de a fi departe de ea.

În ultimul act, Dușanta, însoțit de Matali, vizirul zeului Indra, ajunge în cer. Aici, își întâlnește fiul Servademana, își cere iertare Sacontalei, își recunoaște greșelile și, ajutați de zei, coboară tustrei pe pământ.

În această frumoasă poveste de dragoste sunt, așadar, de apreciat descrierile peisajelor, gingășia și inocența simțurilor, puterea mistuitoare a pasiunilor, lupta sfâșietoare a conștiințelor celor doi protagoniști, dăruirea și sacrificiul de care dau dovadă unele personaje, precum și generozitatea lor umană. Ea ne amintește dragostea dintre Ulise și Penelopa sau dintre Orfeu și Euridice, de *Dafnis și Cloe* a lui Longus, din secolele 2 sau 3, înainte de Christos, unde cei doi tineri se îndrăgostesc puternic, în armonie cu binecuvântarea zeilor, de legenda celtică medievală despre iubirea lui Tristan și a Isoldei, legendă care a influențat povestea de dragoste dintre Lancelot și Guinevere din ciclul literar al Cavalerilor Mesei Rotunde, de Antoniu și Cleopatra, de prin anii 41- 31, înainte de Christos, de dragostea tragică dintre Abelard și Heloise din secolul al XII-lea sau a lui Ines de Castro și regele Pedro din secolul al XIV-lea, de iubirea dintre Shah Jahan și Mumtaz Mahal, care a dus la crearea faimosului Taj Mahal, din secolul al XVII-lea, una din cele mai cunoscute construcții din lume, simbolul iubirii eterne, apoi celebrele iubiri shakespearice: Romeo și Julieta, Hamlet și Ofelia, sau cea dintre Paul și Virginia, din romanul cu același titlu, de Bernadin de Saint Pierre din secolul al XVIII-lea etc., etc.

¹ *Sacotala*, poemă indiană, traducere liberă după Calidasa de George Coșbuc, Ed. *Cartea Românească*, Buc., 1928, și Calidasa, *Sacotala*, poemă indiană, traducere de George Coșbuc, Ed. Tineretului, Buc., 1959. Menționăm că toate citatele sunt luate din aceste ediții, adaptând scrierea lor la cea de azi.

Proza

Vremuri și gânduri

Se uită în spate, întorcând prudent capul. De ce prudent? Păi de atâta lucru în șezută, la birou, îi erau blocate ba un umăr, ba gâtul ori, mai nou, avea și înțepături în diferite alte locuri, îndeobște la încheieturi, dar nu numai, puncte pe care fizioterapeuta, când acesta mergea la „ședință”, le numea *nevralgice*, parcă tot mai multe și mai săcâitoare. De la fiica sa auzise, cândva, „Omul nu este făcut să șadă; mama Natură ori bunul Dumnezeu (ultima denumire, de la el citire) nu ne-a făcut să stăm în formă de zig-zag ci, de când ne-am ridicat la înălțimea bipedă, drepti și, mai ales, mobili. Această zicere i-a rămas încă proaspătă în memorie, de parcă ar fi auzit-o ieri. Hmm, chestia era că nu o putea contrazice, ba chiar îi dădea dreptate, chiar dacă trăia astfel un fel de răsturnare a raportului părinte-copil, cazul clasic fiind, se știe, că părintele dă sfat copilului, și nu viceversa. Era oare ea încă un copil? Nu, între timp fetița lui trecuse în lumea adulților și trăia, ea însăși, experiențele vârstei de, încă, tânăr-adult. Așadar, față de ea și observația ei, fără îndoială, pertinentă, avea înțelegere maximă, numai că, în societatea asta modernă și poate postmodernă fusese, în ultimii ani, bombardat de tot felul de sfaturi și rețete de viață încât ajunsese la un fel de saturație. Uite, chiar acuma parcă, în interiorul său, începuse să se dezvolte o reacție de aversiune amestecată cu lehamite, căreia simțea nevoia să-i dea curs. Ia mai lăsați-mă în pace, îi veni să strige, numai că nu avea către cine să-și îndrepte și unde să-și lase năduful. Nici urmă de suflare omenească în imediata apropiere. Era doar el, luna (că se înserase de-a adevăratelea), propria-i umbră, împiedecându-se de gândurile-i care, în loc să se mai domolească, îl asaltau parcă încă și mai insistent, și mai agresiv. Intrase, din nou, pe poteca aceea, cu sens unic, și, de cele mai multe ori înfundată, căci, se vedea obligat să facă, la sfârșitul ei, o stânga-nprejur și să se întoarcă. Interesant, la venirea îndărăt, drumul i se părea atât de diferit de cel pe care îl parcurse în sensul inițial, încât aproape ar fi pariat că este un altul. Așa și cu tine, își zicea cu bărbia în piept, monologând, de data aceasta parcă mai plin de înțelegere. Când te uiți, bunăoară în oglindă – fie aceasta într-un lift, ori, uneori în luciul unei bălți ieșite în cale – te descoperi și redescoperi de fiecare dată mai altfel, uneori mai aproape de partea ta lăuntrică, alteori mai îndepărtat de ea.

Astăzi, se gândi el, parcă aș vrea să fac pace cu mine, cu copacii care împrumuesc poteca, căci acolo unde drumul larg se închidea, un drumeag ducea mai departe, ieșind dintre case, dintre grijile oamenilor care locuiau de-a stânga și dreapta străzii, de repezeala vădită din gesturile acestora, un fel de viermuială în van, cum îi plăcea lui, în trecere, să o numească. Așa că se desprinsese de vacarmul din jur – mai mult sau mai puțin astfel resimțit, își puse smartphone-ul pe *offline* și se lăsă, moale, în voia gândurilor.

Îi veni în minte „omul este o trestie cugetătoare”, o zicere care, iată, avea o vechime de secole și care, folosită atât de des, parcă își pierduse din ponderea inițială. Un adevăr simplu și frumos, așa cum le stă bine reflecțiilor mari, universale. Fragilitatea omului-trestie o simți și el, acuma și aici, parcă mai intens decât altădată, și asta asociind-o cu o altă, în aparență, banală zicere, care spune că omul înaintând în vârstă câștigă experiență și, odată cu ea,

înțelepciunea. Hmm, păi parcă nu-mi prea iese la socoteală, devreme ce, cuvintele mari, multe și, unele, de loc mărunte îl îmbie la reflectare, la o aprofundare, care nu-l scoate însă la limanul scontat, odată cu trecerea anilor, a schimbării multor „prefixe”, cum auzea spunându-se în limbajul familiar. Da, nu sunt budist și nici filosof nu mă pot numi, însă de un lucru m-am convins. Nimic nu este mai de luat în seamă decât ceea ce înveți, în diferite ipostaze ale vieții, și, ca pe un bun împrumutat, îl duci, de-a lungul anilor, mai departe. Unii o numesc, pe ea, viața, *destin*, și din această categorie fac parte majoritatea, fie ei oameni simpli, ori învățații, filosofii. Auzise, nu demult în cadrul unei emisiuni la televizor, o referință de sorginte populară: „Ce ți-e scris, în frunte ți-e pus” și trebui să mai scoată un oftat, unul lung, stare pe care o încearcă de fiecare dată când se întâmplă să fie amintită *Miorița* și mai ales când se face referința la păstorul ei, stare pe cât de edenică, pe atât de plină de resemnare.

În concepția lui, vorba din popor, ori, în sens larg și oarecum științific, *folclor* îmbracă o haină a capitulării, a acceptării pur și simplu a ceea ce vine să se prăvale, aproape implacabil, peste tine și să te transforme într-un fel de marionetă. Nu, el nu s-a împăcat niciodată cu astfel de stări de lucru, impuse din exterior, cum le simțea și numea de fiecare dată. Desigur, nu voia el să se ia la trântă cu interpretări făcute de capete luminate ale culturii române, dar sconta pe faptul că are voie să se desprindă de acest corset și să vadă lucrurile în felul său. A spus-o de mai multe ori, asta îmi aduce aminte de resemnarea noastră, a românilor, din 1940, când uriașul vecin rus – mă rog, Uniunea Sovietică – a dat statului român 48 de ore, răgaz în care să-și retragă administrația din Basarabia, cea care făcea corp comun cu România. Cu cea, pe atunci, Mare. Să fim noi, românii, lipsiți de curaj, de puterea de a ne lua la trântă cu implacabilul, ori cu *destinul*? Într-una din cărțile citite în ultima vreme – carte care nu numai că îi plăcu foarte mult, dar îi atinsese și corzile cele mai sensibile ale afectivului, căci era vorba acolo de un bunic de-al lui – apare o exclamație care, pe o scală a tonalității, se poate ridica la înălțimea onomatopeicului. Se spune despre acesta că, la primirea unei vesti șocante din partea unor reprezentanți ai regimului stalinist din România anilor 1950, ar fi scos un: *uoaaa!*, specific uzului local al limbii, un strigăt care îmbracă nu numai surpriza de substanță negativă, ci și revolta, ceea ce implică și setea de răzbunare. Să fie oare aceasta una îndreptată împotriva destinului, ori răzbunarea, răbufnită prin *uoaaa!*, îi avea ca țintă pe cei care provocaseră starea în care se ajunsese și care, în accepția simplă, ar fi dus la acest gest de semieliberare, semiușurare. Că trebuie s-o spunem, năduful nu era eliberat decât parțial. Problema, în fondul ei, nu era rezolvată.

Nu, nu trebuie să le luăm așa cum (ne) vin și nicidecum să plecăm capetele mioritic ori nu – or să mă ierte folcloriștii și cei care se recunosc pe de-a-ntregul în această baladă, care, mărturisirea, îi era și lui, oarecum paradoxal, nesfârșit de dragă... Știa că, dacă va da „la liber” această constatare a lui, care nici vorbă să fie una inedită, dar poate altfel pusă într-un context cultural, de fapt, sociocultural, se va trezi cu tot felul de „puneri la zid” din partea criticilor, ale unora, mai mult sau mai puțin

avizați. Dar întoarce-te acum în *aici* și vezi-ți de ale tale, de cele actuale, îi spuse vocea interioară.

Cum rămâne cu așteptarea zilelor de Crăciun, cu Nașterea Domnului pe anul acesta? Și, luând o poziție ușor asemănătoare cu cea a *Gânditorului* – asta doar în interiorul lui, căci altfel își vedea de runda lui de seară –, își spuse, cu oarecare reținere, că de fapt, cu, ori fără virus (și asta actual era unul MARE, întins pe tot albastrul planetei, ca o pată într-o lățire continuă) soarele va răsări din același loc, picioarele lui vor merge tot înspre înainte, chiar dacă pașii îi vor fi din loc în loc mai nesiguri, că zâmbetele copiilor vor răzbi până dincolo de granițele interdicțiilor impuse de părinți ori de cei de la școală, că la biserică oamenii merg să se roage, chiar dacă mai fac loc, din când în când, și clevetirilor ori poveștilor mărunte (nu voia să le numească, direct, „bârfe”). Mai știa că există un început, un mijloc și un final (ce banal, dar verificat, adevărat – în concepția orientală, 3 este cifra perfectă, tocmai datorită acestei însușiri, aceea de a avea început, mijloc și sfârșit, o afirmase el de mai multe ori, și de fiecare dată fără pretenția unei descoperi ci, pur și simplu, ca o aducere-aminte... Alții aduc, în acest context, aminte de trinitate ori elemente regăsite în mitologia antică, lui însă în plăcea trei-ul lui, cel desăvârșit. Era vremea să se lase mânat de impulsul bun al instinctului, de a se opune regulilor care ignorau individualul, să poarte masca aceasta, oricât i s-ar fi părut lui, și altor câtorva miliarde de semenii, de deplasat. Cineva din anturajul apropiat spusese, în urmă cu câteva zile, că da, ar fi mai interesant dacă o astfel de mască ne-ar acoperi doar, ori cu precădere, ochii, astfel încât gura să ne rămână liberă, făcând astfel loc unui senzual, cunoscut din vremea balurilor mascate ori a festivalurilor de fel și chip, și aminti aici pe cel de la Veneția... Era o situație nemaîntâlnită și parcă cu atât mai dureroasă. Dacă durerea nu încetează, își spuse, trebuie – de musai ca de voie bună, și aici îi răsări un surâs în colțul gurii – să ți-o faci prietenă, să te acomodezi cu ea, cu astfel de compromisuri. Ori poate vrea cineva să-mi dea un sfat mai îndreptător? Desigur, era o întrebare retorică, dar, dincolo de dificultatea ajungerii la o victorie și încă la una demnă de remarcă: aceea de dobândire a unei noi trepte de înțelepciune, căci ce poate fi, oare, mai mulțumitor – în „confruntarea” cu sine însuși – decât stăpânirea gâlcevii cu propriile gânduri, dominarea lor prin detașare, una nu ușor de dobândit.

Se lăsă mai apoi în voia pașilor. Iar aceștia îl purtau, ca de fiecare dată, înspre acasă. În fața blocului, copiii își vedeau de joaca lor, iar răsetele pe care le lăsau să zboare umpleau atmosfera de o prospețime care nu numai că îi plăcu, ci parcă îi și umplu pieptul, plămîinii și, mai ales, inima. La geamul de la bucătărie, scaldat în lumina celui de-al treilea advent, se ghicea silueta soției. Iar în spatele ei, cea a pomului de Crăciun. Nu, acesta nu va fi împodobit cu o mască, ci cu convingerea că următorul, peste un an, va fi mai adevărat, mai înalt și că noi vom fi învățați să conviețuim mai armonios cu semenii, cu pomii, cu durerea, cu bucuriile și cu nou înșine. Cu imaculatul acestor gânduri, descuie ușa și, parcă dintr-odată, lumina ce-i cădea pe umeri îi dezveli luciul nobil al zalelor culese pe afară, de printre case, printre copaci, de prin spatele gândurilor. Zâmbetul soției îl învălui într-o stare plăcută a lui *aici* și *acum*. Era liniște și îi era bine. Afară, doar zăpada întârzie să se arate...

Proza

În liniștea codrului

Încă din primele clase primare, doamna învățătoare și mai apoi unii dintre domnii profesori, în special cel de istorie, ne informau că de la începuturile sale omul a fost vânător. Și că a avut această îndeletnicire nu din pasiune, ci ca să trăiască. Să-și procure hrana de care avea nevoie în existența sa, ca să poată să procreeze și lumea să nu dispară. Tot în acele vremuri îndepărtate, ni se mai spunea, ca să-și ușureze munca, omul a ajuns să se emancipeze și să găsească soluții la problemele lui de zi cu zi. Câștigând experiență a reușit să domine o parte din animale, apoi să le domesticească și să le folosească în diverse scopuri, în special în muncile lui agricole.

Dar nu pe toate animalele a reușit să și le facă docile, cum a sperat în repetate rânduri, pentru că unele din ele n-au reușit să renunțe la agresivitatea lor. Fiind carnivore sau omnivore, ca să existe aveau nevoie să ucidă. Chiar din rândul celor domesticite deja, o parte au rămas în pădure ducându-și pe mai departe existența în sălbăticiune și perpetuându-se până în zilele noastre. Fapt pentru care și astăzi, prin codrii seculari sau prin cei mai tineri, se găsesc numeroase animale, căuate cu vehemență de vânători, pentru a le împușca, semn că tentația uciderii a rămas în și de actualitate. Și așa, lună de lună și an după an, noaptea și ziua, seara și dimineața, fiecare după obiceiul propriu, individual sau în grup, se vânează. Unii o fac din snobism, alții din plăcere, o parte pentru carne și o altă parte pentru trofee. Fiecare are un scop în sine, mai mult sau mai puțin nobil, identificând în această practică o delectare pe care nu o mai găsesc niciunde în altă parte.

Și eu, ca mai toți ceilalți silvicultori, ca să nu rămân mai prejos, m-am apucat să vânez. Aceasta s-a întâmplat lapușin timp după ce mi-am început activitatea profesională la un ocol silvic. Și așa, sezon după sezon, am participat la multe acțiuni organizate în mod colectiv, individual sau în grup restrâns, în zone montane, colinare sau de câmpie, fără deosebire. La puțin timp după ce mi-am câștigat calitatea de membru al unei asociații de vânătoare, mi-am dat seama că nu atât vânătoarea în sine era ceea ce căutam, cât mai ales paradigma care transpira involuntar din pofta de viață scrisă pe fruntea, adesea încetățată, a pădurii.

Așa se face că, în urmă cu puțin timp, am luat parte la o mică porție din liniștea adâncă a codrului, înghețat periferic nu atât de frigul de afară, cât de privirile vânătorilor, pregătiți să ucidă doar de dragul unui dram de adrenalină oferită drept bonus organismelor lor. Aveam nevoie de această facilități deoarece am înțeles că în spatele calmului fără miros, afișat de pădure, se ascunde secretul vibrațiilor care ne translatează fericirea de la un capăt la altul al zilei prezente. Dar și viitoare. Ca s-o înțelegem mai bine pe cea de ieri, spun suflețele care au dat dovadă că au evoluat.

Acolo unde mă aflam, nu reușisem încă să înțeleg dacă rația de liniște vine din partea fiarei care s-a lăsat atrasă de zgomotul nemilos al armei letale sau pur și simplu pentru că pădurea mi-a cedat o parte mărunță, dar suficientă cât să-mi ajungă în drumul pe care-l parcurg cu continuitate către un destin ascuns.

Pe Borcut (aprox. 1960)

Sursa foto: Maieru de altădată
Editare: Vio-Daniel Partene

Tot în acel loc fiind, nu am priceput nici de ce moartea dă târcoale în împrejurări nespecifice, când viața pare să adune la un loc și liniște, și calm, și iluzii, și speranțe. Nu, câtă vreme construcția micului univers, în care ne-am integrat, pare a fi făcută să reziste în armonie cu toată suflarea prezentă la spectacol, totul trebuie să rămână sus și în viață. Și totuși, de ce acest destin? De ce atâta tragic în goana și acțiunile noastre, unele cugetate, altele nu? Și de ce atâta plăcere în astfel de momente? De ce este necesară o vânătoare, câtă vreme fiecare, atât vânător, cât și vânat, își are habitatul său? De ce destinele nu se suprapun sau măcar nu se ating, pe ici, pe colo? De ce acest spectacol și acest ritual al morții?

- Poate că așa trebuie să fie, mi-am spus, șoptit, ca să nu tulbur liniștea sfântă a codrului.

Pe neașteptate, o voce venită, cumva, dinlăuntrul meu sau parcă de niciunde, pe care o mai auzisem de câteva ori în ultima vreme, critică și plină de reproșuri, s-a făcut auzită ca de pe o bandă de magnetofon:

- Poate că nu așa trebuie să fie, cum vă mângâiați voi sufețele, justificând fapte care dezonorează?

- Vrei să spui că vânătoarea este un moft al decadenței? Că dezonorează, cum încerci să-mi explici? Ea este necesară și binevenită, mai ales în viața omului stresat de astăzi, i-am replicat cu oarecare dezgust.

- Nu, vreau să spun doar că vânătoarea a fost inventată pentru alte scopuri decât cele pentru care aveți voi impresia.

- Iarși mă inoportunezi?

- Te deranjează?

- Nu, dar în meditația-mi propusă nu cred că aveam nevoie de tine. Oricum, nu tu ești persoana potrivită să-mi lămurească dilema liniștii și a morții, la care eu încercam să găsesc o explicație. Și așa fi aflat una plauzibilă, dacă nu m-ai fi deranjat.

- Te crezi, cumva, atât de deștept, încât să poți găsi răspunsurile potrivite întrebărilor cheie, pe care singur ți le atragi? Sau ai impresia că verdictele puse amprentă unor stări de conjunctură, cum este cea referitoare la vânătoare, sunt și cele corecte? Eu cred că te înșeli. Neputința singurătății este una din dilemele mari ale existențialității, de care voi țineți prea puțin seama. De aici teama de moarte.

- Vrei să spui că singurătatea reprezintă un pericol major, poate chiar capital, manifestat prin neputință? Asta vrei să mă convingi?

- Nu. Vreau să spun, fără să încerc să te conving, că singurătatea ucide. Atât. Uneori încet, alteori foarte rapid. O clipă de singurătate, asociată cu o altă de neatenție, poate fi fatală chiar și celor mai evaluate ființe terestre. Nu ai senzația, apropos de vânătoare, că animalele singuratică cad mai ușor pradă vânătorului, oricare ar fi acesta, decât cele care înfruntă realitatea în grup?

- Nici vorbă, eu cred mai degrabă că șansa vânatului de a fi lovit de un glonte când se află în grup este mai mare decât atunci când este de unul singur.

- Greșit! Pentru că un exemplar de vânat, indiferent din ce specie face parte, când este solitar, îl poți urmări mai ușor, atenția fiind distribuită în mod exemplar pe acesta. Fiind singur este adesea dezorientat și în acest caz devine vulnerabil, pentru că fiecare pas pe care-l face poate fi o nouă greșală a acestuia. Or, câtă vreme vorbim de un grup, vorbim de un șef, care se dă exemplu, iar greșala lui va fi întotdeauna învățatură de minte pentru ceilalți.

- În fine, eu nu pot să-ți dau dreptate, pentru că judec lucrurile în mod diferit, i-am răspuns ușor iritat de dojana care s-a apucat s-o pună pe persoana mea. Și care ar fi scopurile pentru care a fost inventată vânătoarea? Nu așa trebuia să fie, cum am afirmat chiar la început, când te-ai băgat și tu în seamă?

- Perpetuarea voastră ca specie, asta a fost scopul pentru care a fost inventată vânătoarea. Cu condiția să vânați doar atât cât aveți nevoie, nu mai mult. Și nu, nu așa trebuie să fie lucrurile, cum le vedeți voi. Ca să mă înțelegi, îți repet ceea ce tocmai am spus puțin mai devreme, și anume că vânătoarea este o practică pe care voi ați inventat-o ca să rezistați în fața timpului dezlănțuit, mai întâi pentru că vă era foame, iar azi ca să vă umpleți golurile din suflet. Cel puțin așa credeți în momentul de față. Îmi dai dreptate?

A făcut o pauză, probabil ca să-i aprob logica. Dar pentru că nu a primit niciun răspuns, a continuat nestingherit, cum o făcuse și mai devreme:

- De fapt, îți spun, să mă înțelegi mai bine, că în mod absolut involuntar practicați acest oribil joc al vânătorii. Cu toții, cu absolut toții. Nu pentru că nu ați avea ce să mâncați, ci doar ca să vă mențineți antrenați în deprinderea obiceiului ancestral de a ucide. Să rămâneți în formă, cum spuneți voi.

- Nu toți, i-am răspuns, la rândul meu, fără nicio ezitare. Doar o mică parte se antrenează în ceea ce tu ai afirmat mai devreme. Cei mai mulți practică vânătoarea ca să descopere în ambient liniștea nealterată a pădurii. Cu toate comunitățile ei de viață. Nu vărsarea de sânge reprezintă un scop în sine, cât alimentarea sufletului cu visuri care zboară la înălțime și care se desprind din liniștea și siguranța mediului silvan.

- Fals! Ceea ce spui tu nu are niciun sâmbure de adevăr. Care liniște? Cea pe care o

(continuare în pag. 8)

Avram Grigore

Proza**În liniștea codrului**

(continuare din pag. 7)

spargeți cu bubuituri aducătoare de moarte? Și care siguranță? Cea care pune în pericol viața vînatului și pe a vînatului, deopotrivă? Despre așa ceva este vorba? Vedeți cum amestecați voi lucrurile? Cum ar fi, în acest moment, să primești, de pildă, o replică similară din partea naturii?

- Răspunsul pe care pot să ți-l dau și pe care, probabil, te aștepti să-l primești de la mine, este: trist și înspăimântător.

- Ai văzut, că încet-încet vii pe calea creștinului?

- Taci și ascultă-mă până la capăt. Mai degrabă tu ai crede că în viața noastră de zi cu zi nu mai există nici reguli, nici rost și, poate, nici viitor. Cu aceste apucături și cu multe altele, considerate ancestrale. Cel puțin pentru viitorul nu prea îndepărtat, ai putea crede, după cum te văd și după cum îmi exprim gândurile în momentul de față, ai putea crede că nu prea mai avem șanse la supraviețuire. Dar nu este așa. Chiar dacă uneori ni se întâmpină să fim și noi victime ale naturii, viața merge înainte, cu bunele și relele ei. Și nu numai vînatul sau natura, în general, este o victimă a omului. Câți dintre semenii noștri nu au sfârșit tragic în pădure, în împrejurări uneori banale?

- Din vina exclusivă a voastră.

- Iarăși numai noi suntem de vină?

- Pentru faptele voastre, da, sunteți singurii vinovați. Pentru că vouă, și numai vouă, vi s-a dat dreptul la libera alegere. Și nu una oarecare, ci o libertate deplină.

- Tocmai aici este cheia echilibrului. Pentru că, având libera alegere, în ceea ce facem noi, în practicile de zi cu zi, reglăm totul ca toate să fie în echilibru.

- Cum te laudai că faceți și atunci când vînați?

- Chiar și atunci. Și iarăși îți spun că vînațoarea, chiar și cea de azi, are logică și pentru bunul mers al lucrurilor în natură. Cel puțin așa cred eu și cei de o seamă cu mine, că prin vînațoarea se face o selecție responsabilă și foarte necesară, de altfel, a indivizilor din regnul animal care nu mai au loc, pentru că ecosistemul a devenit prea aglomerat. Înțelegi ce vreau să spun?

- Da și nu prea. De aceea trebuie să îți spun, ca să știi, că natura acționează ea singură într-o simbioză totală, fără egoism și netendențios, când se autoreglează, dispunând și de capacitatea de autocontrol. În timp ce voi, când faceți așa-zisa selecție, nu vă puteți abține de la rău. Sau, ca să fiu mai eufemistic, de la interesele voastre. Și degeaba dați vina pe alții, încercând să vă disculpați și să vă eliberați de propriile greșeli, punându-le în cărucia altora.

- Și dacă, într-adevăr, nu greșim nici noi și, poate, nici ceilalți de lângă noi, dar greșete natura, care ne cere tribut sau care se răzbună pur și simplu pe noi?

- Victimele umane, la care te referi, nu sunt cerute de pădure, sub formă de tribut, cum repetați adesea. Ele se întâmplă pur și simplu din erori umane, uneori, e drept, banale, dar cu deznodământ tragic. Comuniunea pentru natură este o regulă, pe care voi o încălcați adesea, deoarece în lumea voastră nu a depășit încă stadiul de aparență. Voi nu știți să fiți în echilibru, pentru că nu aveți echilibrul în voi. Cum îl are, spre exemplu, un arbore, clădit în fiecare celulă a sa.

- Vrei să spui că noi, oamenii, nu știm să ne organizăm colectivitatea? Că nu știm să ne ajutăm unii pe alții, să trăim unii pentru alții? Ce părere ai atunci despre familie? Nu asta facem într-o familie, să trăim unii pentru alții? Dar la locurile de muncă? Colegii între ei, nu se ajută?

- Te rog să nu amesteci lucrurile. Familia este o formă de organizare a voastră și de perpetuare a speciei. Fără ea, ați muri. Și, din păcate, ați început să uitați acest adevăr. Dar colectivitatea de care îți vorbeam, foarte vizibilă la plante, înseamnă cu totul altceva. Voi confundați foarte ușor lucrurile. Te-am auzit, de pildă, zilele trecute spunându-i unui amic de-al tău că vînatorii dau cel mai bun exemplu de colegialitate. De fapt, voi nu știți ce înseamnă colegialitate. Este doar o impresie cu care vă ațișati emfatic în societate, deoarece individualismul este cel care vă guvernează, fiind prezent în formă continuă în atitudinea și caracterul vostru.

- Ai spus cumva caracter?

- Da, caracter, pentru că asta se deduce din comportamentul, din ideile și din acțiunile voastre. Care vă fac să fiți egoiști în formă extremă. Pentru că sunteți prea mândri ca să acceptați modelul de conduită vegetal. Și îți spun foarte clar că, pentru ca acest lucru să se întâmple, ați avea nevoie de modestie (și n-o aveți), de morală (și vă faceți că n-ați auzit de ea), de iubire (dar ați tradus-o greșit), precum și de multe alte trăsături care derivă din înțelepciune și din răbdare. Or, voi vă prefăceți că le cunoașteți și că le practicați, dar în realitate vă înțepați unii pe alții, într-un gest de exterminare subtilă, dar continuă.

- Ce faci, mă dojenești? Doar nu ai cumva ipresia că aș fi vinovat de ceea ce se întâmplă rău în societatea umană?

- Într-un fel, da. Pentru că și tu procedezi cum procedează o majoritate, spunând că așa este normal. Sau vrei să-mi spui că, stînd adesea printre copaci, ai ajuns să găsești în ei modelul de care ai avea atîta nevoie? Tu și toți cei de o seamă cu tine?

- Dacă am fost născut liber, de ce să nu profit de această libertate sfîntă, inviolabilă și inalienabilă? De ce să găsesc modele în altceva decât în propria mea persoană?

- Vrei să spui că libera alegere este un atribut care vi se cuvine vouă, oamenilor, în mod necondiționat? Da, recunosc și eu libertatea voastră și dreptul vostru de a alege. Dar și ceea ce am propus eu, a privi și a adopta pădurea ca model, ține tot de libera alegere. Numai că aceasta este una cât se poate de înțeleaptă, pentru că legătura strînsă cu pădurea se armonizează bine și rezonază impecabil cu propria voastră conștiință. Fără un model autentic, voi ieșiți în afara conștiinței. Și iată ce faceți atunci când vă îndepărtați de conștiință: ucideți cu zâmbetul pe buze. Și nu vă saturați nici măcar când cămările vă sunt pline și programul supraaglomerat. Ați reușit să vă încadrați într-un perpetuum-mobile circular, în jurul binomului societate-natură, crezînd că traseul acesta vă va da și liniște, și sănătate, și satisfacții, și perenitate. Uitați că, „în goana voastră după vînt”, nu găsiți decât „deșertăciunea deșertăciunilor” și, într-un final relativ scurt, moartea. Poate de aceea aveți nevoie de o dojană continuă din partea noastră.

- Dar cum rămîne atunci cu liniștea naturii și cu *moartea căprioarei*? Cu lacrima strivită sub gene, înainte chiar ca aceasta să curgă pe obraji și tot înainte ca vînatul să aibă carnea necesară trupului ca hrană? Ar putea vînatul care a ucis căprioara să se simtă vinovat? Când acasă îl așteptau ai lui, flămânzi și oropsiți?

- Voi nu trebuie să uitați că niciun sacrificiu nu se justifică decât numai dacă el este făcut cu scopul de a salva ceva sau pe cineva. Mergînd mai departe pe acest raționament, îți spun că la fel stau lucrurile și cu liniștea din pădure. Ea trebuie respectată la aceleași standarde, iar un sacrificiu se justifică doar când este făcut pentru menținerea ei.

- Ideea fundamentală, și asta n-o spun eu, ci o spune însuși Mircea Eliade, este că viața nu se poate naște decât dintr-o altă viață sacrificată, a fost replica mea, ca să produc rumoare.

- Este adevărat, „sacrificiul operează un uriaș transfer”, în planul în care acesta este făcut, ca să-l citez și eu pe același autor de la care te-ai inspirat și tu. Dar, ține minte, sacrificiul pe care-l faceți voi în astfel de ocazii, nu poartă în el logica unei noi vieți și nici tendința de a le cruța pe cele existente. Fapta voastră se încadrează, mai degrabă, în rîndul crimelor și este la fel de ordinară precum orice încercare de imolare de dragul unui moft. Așa că nu mai căuta argumente la practici care nu vă onorează, încercînd să denaturezi sensul cuvintelor sacre, precum sacrificiul sau liniștea sufletească.

Conversația s-a întrerupt brusc, precum începuse, cu reproșuri grele și apăsătoare pentru conștiința mea, parcă tot mai încărcată în ultimul timp de întrebări rămase fără răspuns. Singur fiind din nou și în afara acestor mustări interioare, dar parcă străine mie, m-am prins cu toată făptura de realitatea prezentă, ca de o arcă a salvării. Și am putut să aud limpede căinii care hăituiă vînatul, cu o râvnă istovitoare, doar ca să le facă pe plac stăpînitorilor care-i conduceau sau care îi așteptau pe partea opusă alergatului, vînatul pregătit să facă față vînatului, pe care-l doreau să apară în turmă și într-o alergare mai lentă, dar neapărat prin fața lor. Ca să-l poată lua mai ușor la țintă, de fiecare dată pe cel mai mare, să tragă și să-l doboare. Evident, pentru ei satisfacția ar fi fost deplină dacă vînatul împușcat ar fi rămas *în foc*, adică pe loc, lovitura dată fiind una precisă și mortală.

După puțin timp, lătratul căinilor s-a auzit tot mai aproape de locul în care mă aflam și, după cum aceștia se mișcau, mi-am dat seama că șansele de a aduce vînatul spre mine erau din ce în ce mai mari. Apoi speranța mea a devenit certitudine. Începusem să aud crengile uscate cum se rupeau și trozneau sub copitele mari ale porcilor mistreți. „Trebuie să fie și mulți, și mari”, mă gîndeam copleșit de emoție, sub influența adrenalinei care creștea exponențial în tot trupul meu, bătîndu-și parcă joc de persoana mea. Și da, așa a fost. Din pădurea tînără de fag din fața mea mi-a venit mai întîi pe la nas mirosul specific de porc, acru și înțepător. Apoi, la foarte puțin timp, a apărut un exemplar mare și impunător de mistreț, care s-a oprit pentru câteva momente, chiar la liziera

(continuare în pag. 9)

Avram Grigore

Proza

În liniștea codrului

(continuare din pag. 8)

pădurii. „Trebuie să fie scroafa, conducătoarea de grup”, mi-am spus în gând, cea care lua toate deciziile. Și probabil că ea a fost, după mișcările pe care avea să le facă. A adulmecat scurt spațiul din fața ei, iar mai apoi, după ce s-a convins că nu era nimeni care să le pună în pericol viața, a pornit într-o goană nebună către un trup de pădure situat la câteva sute de metri distanță în spatele meu.

Imediat ce am zărit-o și chiar înainte s-o ia la fugă, am pus arma la ochi, am fixat crucea lunetei pe creștetul acesteia și am așteptat să văd ce se întâmplă. Inima din piept o simțeam bătând cu repeziciune și cu zgomot mare. Ca s-o liniștesc, mi-am dus mâna stângă și am pus-o instinctiv pe piept. Am ținut-o acolo câteva secunde, apoi am luat-o și am pus-o din nou pe armă. Încercam, în același timp, să mă concentrez cu mare atenție și la vânatul din fața mea, și la emoția care parcă mă copleșea până la epuizare. „Ai grijă și ferește-te să tragi în primul”, auzeam spunându-mi aceeași voce, pe care o recunoșteam ca fiind a mea, proprie.

Când toți porcii mistreți au ieșit din pădure și alergau nebuni către mine, fără să-mi bănuiască prezența, i-am numărat cu atenție: erau șapte în total, primii patru mari și alți trei, de pe urmă, mai mici, care nu aveau mai mult de un an de zile. Timpul până să iau decizia de a trage era scurt, așa că am luat în cătarea puștii pe cel de-al doilea exemplar, apoi am pus-o pe cel de-al treilea, pentru că mi s-a părut a fi mai mare. Alergau prea repede și începusem să mă fâstăcesc.

- Trage!, am auzit brusc vocea cu care făcusem conversație mai devreme și pe care o simțeam străină mie, deși venea și ea tot din

adâncul ființei mele. Trage odată, ce faci? De ce stai pe gânduri, nu vezi că mai au puțin și trec de tine, fără ca tu să-i conturbi în vreun fel? Ți-e frică să nu ratezi, ca să nu dai ciracilor tăi motiv de bârfă?

Fără să vreau, mi-am adus aminte de o frântură din discuția de mai devreme, așa că i-am replicat:

- De ce-mi ceri să fac asta?

- Ca să fii mulțumit și satisfăcut. Nu pentru așa ceva ai venit să vânezi?

- Dar atunci cum rămâne cu „sacrificiul pe care-l faceți voi și care ar trebui să poarte în el logica unei noi vieți și, fără îndoială, tendința de a le cruța pe cele existente”?

- Nu rămâne nicicum, iar ceea ce am spus, nu are cale de întoarcere. Adică rămâne spus. Și nu lua totul *ad litteram* din ceea ce ți-am cerut să faci. Când te-am îndemnat să tragi, am vrut doar să dezvolt în conștiința ta idei contradictorii, în măsură să te mențină în poziție verticală și să iei decizii corecte. Exact ca în cazul anticorpilor. Pentru că așa e viața și așa trebuie înțeleasă, cu binele și cu răul alături, cu lupul alb și lupul negru în noi.

- Nu prea înțeleg ce vrei să spui cu lupul alb și lupul negru din noi. Explică-te, te rog.

- Vrei să spui că nu ai auzit de povestea celor doi lupi? Povestea unui bătrân indian, spusă nepoților lui?

- Dă-mi câteva indicii, ca să-mi dau seama dacă am auzit-o sau nu.

- Păi, se spune că în fiecare din noi trăiesc doi lupi, unul alb și unul negru și că domină întotdeauna lupul pe care-l hrănim.

- A, da, am auzit povestea, dar ce legătură are asta cu ceea ce facem noi acum?

- Păi are, pentru că eu am încercat să hrănesc lupul negru din tine, nu ca să se manifeste, cum spune povestea bătrânului indian, ci pentru ca tu să-i dai posibilitatea celui alb să devină mai agresiv și să preia conducerea. Și ca să te convingi că am dreptate, privește în față cu atenție și spune-mi ce vezi?

- Șapte mistreți care sunt tot mai departe de mine. Și care cred că te-au auzit, din moment ce au luat-o, subit, într-o altă direcție.

- Și de ce nu ai tras, când i-ai avut în cătarea puștii și ai fi putut să dobori pe oricare dintre ei?

- Pentru că, tot de la tine citire, „niciun sacrificiu nu se justifică decât numai dacă el este făcut cu scopul de a salva ceva sau pe cineva”. Iar eu, omorându-l, u aș fi salvat pe nimeni altcineva în loc.

Am lăsat apoi arma jos și am așteptat să se termine goana și, cu aceasta, ziua de vânătoare. Am știut că vor fi multe întrebări și reproșuri la sfârșit, când se va face bilanțul, dar în felul meu m-am bucurat că am salvat o viață. A unui porc, dar nu mai avea importanță. Și într-adevăr, în momentul în care ne-am adunat, lumea era agitată și nervoasă, pentru că singurul vânat identificat a trecut pe la mine, iar eu nu am tras nici măcar un foc de armă. Așadar, după cum aveam să constat la locul de întâlnire al vânătorilor, nu se împușcase nimic, iar eu eram singurul vinovat de acest lucru.

- Și care ar fi motivul pentru care nu ai tras? m-a întrebat șeful grupei de vânătoare, din care făceam parte și eu.

- Pentru că niciunul dintre mistreți nu avea colții de argint, i-am replicat ca să fiu lăsat în pace. Apoi ne-am despărțit amical, plecând fiecare la casa lui. Cu cel puțin o viață salvată.

Avram Grigore

Proza

Dincolo de gard

Cine a făcut armata și nu a sărit măcar o dată gardul cazarmii se poate spune că a făcut-o în zadar, în armată înveți multe, bune și rele, mai multe bune, nu le vom înșirui aici, reținem doar atât, înveți să fii curajos și să-ți asumi riscuri, în război, fără curaj și fără asumarea riscurilor, degeaba știi să tragi cu arma, fricos și temător în fața primejdiei nu ești decât o țintă, ca atare, cine sare gardul, sfidând comandanții și ordinele, dă dovadă de curaj și de nepăsare în fața unui necaz, ori ești prins, ori nu, camarazii îți vor aprecia curajul și nepăsarea, șefii, dacă te prind, îți vor crea necazuri.

Viteazul din povestea noastră, dacă viteaz este, nu a făcut armata, a învățat să fie parte a ei, la vremea la care ne găsim cu povestea este elev de liceu militar, în ultimul an, iată, termină liceul și nu a sărit gardul niciodată, garduri o fi sărit în copilărie, când se lăsa pradă ispitei de a fura fructe, coapte sau nu, din livada vecinului, sau când l-o fi alergat tatăl său cu jordia prin bățatură să-l învețe minte, ajungând la copilărie, revenim și adăugăm că riscurile și curajul nu sunt apanajul militariei, știam din capul locului că avem nevoie de curaj și suntem supuși riscurilor toată viața, dar cumva trebuia să înceapă această istorioară adevărată.

Multe zile are viața de liceu, pe noi ne interesează doar una, ziua în care protagonistul nostru a trăit o mică aventură, sau mare, fiecare

o va aprecia cum va crede de cuviință, e duminică, nu ca toate celelalte, azi învoirile în oraș sunt sistate, ieri s-a luat hotărârea, motivul nu interesează decât pe adolescenții care și-au făcut planuri, cum și-a făcut și elevul nostru, cunoscând, în urmă cu o lună, la olimpiada de română pe județ, o tinerică poetă, străină de orașul lui, a invitat-o, printr-o scrisoare, la o întâlnire, azi, la statuia din centru. De prisos să spunem că la data trimiterii epistolei nu era vorba de sistarea învoirilor, a chemat-o știind că va fi liber să iasă în oraș, însă planul făcut i s-a dat peste cap. Ce să facă și cum să facă să-i dea de știre să nu se pornească la drum cu trenul, căci nu se pot întâlni, să-i scrie e absurd, scrisoarea nu ar ajunge la timp, să-i telefoneze ar putea, e un telefon public în incinta liceului, dar nu i-a cerut niciun număr, ce număr să-i fi cerut, nici prin cap nu i-a trecut că ar putea avea telefon acasă, dacă ar avea, cu siguranță i l-ar fi dat, și-au promis să-și scrie și atât, aceste gânduri îl necăjeau ieri, nu toată ziua, ci doar până când a decis să sară gardul, nu-i bine să cadă în abatere, însă nici să pună fata pe drumuri fără rost nu-i frumos, ca să nu iscăm întrebări inutile, precizăm că vremea telefoanelor mobile e departe.

Și-a pregătit aventura în cele mai mici detalii, mai mult decât necesare dacă ne gândim că e prima de acest fel. Când a sosit ora, însoțit

Leon-Iosif Grapini

de prietenul lui cel mai bun, s-a furișat pe terenul viran din spatele sălii de sport, loc potrivit pentru așa ceva, s-a dezecchipat de uniformă, a îmbrăcat hainele civile aduse într-o pungă, în care, apoi, a îndesat cămașa, pantalonii și boneta, pantofii, de culoare neagră, i-a păstrat, l-a rugat încă o dată pe însoțitor să-l

(continuare în pag. 10)

Leon-Iosif Grapini

Proza**Dincolo de gard***(continuare din pag. 9)*

aștepte aici, la ora stabilită, promițându-i că va sosi la timp, a sărit gardul, și-a pus ochelarii de vedere pe nas și a luat-o spre oraș. El nu-i nevoit să poarte ochelari, are vederea foarte bună, dar, pentru derută, cum nimeni din pluton nu avea ochelari de soare, care ar fi fost mai adecvați acestui scop, i-a împrumutat de la un coleg, asigurându-l că le va purta de grijă, ceea ce va și face, se va plimba pe străzi, cu fata de mână și cu cealaltă mână pe ochelari, grijă zadarnică, însă.

Când s-au întâlnit, cum nu aveau nimic stabilit ce să facă, a invitat-o la o prăjitură, o să mergem și la cofetărie, a spus ea, mai întâi aș vrea să ne plimbăm cu liftul, bizară dorință, te plimbi cu orice, însă nu cu liftul, o fi dintr-un oraș cu blocuri nu prea înalte și n-a avut ocazia să intre într-un ascensor, dacă, totuși, a intrat, i-o fi plăcut atât de mult, încât a devenit o îndeletnicire preferată în timpul liber, poate vrea să vadă cum sunt lifturile din această urbe, presupune el, presupunem și noi, un motiv are, nu dorești ceva fără motiv, îl vom afla dacă ne va spune, cum întrebătu nu este, tace, apoi zice, am văzut la capătul bulevardului două blocuri cu zece etaje, el o întreabă, și vrei să urcăm în amândouă, nu știi, vom vedea. Nu știe încă, se va hotărî când vor ajunge din nou la parter, după prima urcare, dar hotărârea au luat-o puțin mai devreme, între etajele cincii și patru unde, la coborâre, s-a blocat ascensorul, asta mai lipsea, distracția a început prost, nu și pentru ea, căci se distra de minune, râdea și făcea presupuneri care mai de care mai năstrușnice, spre disperarea lui, niciuna dintre consecințe nu-i părea mai gravă decât întârzierea la locul de întâlnire cu prietenul, nici măcar prăbușirea în gol, cine știe cât vor rămâne între etaje, mult nu au rămas, cam o oră, până când cineva, cumva, a deblocat liftul, necazul mare nu va fi ora pierdută, ci surpriza de la parter, când ușa s-a deschis a dat nas în nas cu șeful de atelier, mastru militar, nimeni altul decât binefăcătorul lor care, privindu-l lung, derutat oarecum de ochelari, dovadă că scopul purtării lor s-a justificat, l-a recunoscut, cum să nu-l recunoască, o oră de atelier pe săptămână, patru ani la rând, îi ajunge unui instructor să-și cunoască elevii, maestrul a dat să zică ceva, însă ia-i de unde nu-s, au ieșit glonț pe ușa blocului, el, negru de supărare, ea, râzând în hohote, au luat-o printre blocuri, pe o alee, în speranța că, dacă maestrul se ia după ei, le va pierde urma. Omul nu s-a luat după ei, dar s-a luat alt ghinion, că a gândit bine treaba cu ochelarii am văzut, salvatorul lor nu l-a recunoscut din prima clipă, e bine să-i poarte, rău îi că nu prea vede clar cu ei, câteodată pășește ca din pod, nu vede la distanță, de aproape parcă zărește mai lesne, cu toate acestea nu a zărit mingea care l-a lovit în

plină figură, zis altfel, în plinul lentilelor, ochelarii nu i-au căzut de pe nas, știm că-i ține bine cu mâna dreaptă, stânga fiind ocupată, cum s-a spus, la o asemenea lovitură puternică ceva trebuie să se întâmple, s-a întâmplat ca lentilele să se desprindă din rame și să cadă pe aleea de beton, mingii i-au rezistat, betonului însă nu, praf s-au făcut, în tot răul e și-un bine, au căzut lentilele și s-au spart, e răul, binele e că vede limpede chiar și la distanță, dacă s-ar fi dezmeticit mai repede, i-ar fi prins cu ochii pe copiii care se îndepărtau în fugă, dând colțul după un bloc, lăsându-și mingea de izbeliște, își întoarce capul spre ea să-i vadă reacția, putea doar să i-o asculte, căci râdea ca blocată în lift. Că s-au spart lentilele, s-au spart, cumva o să dreagă el busuiocul, important e că nu i-au intrat cioburi în ochi, se gândea la ochii lui, nu la ai amicului rămași neputincioși, neputincios nu însă și purtătorul lor, care va avea puterea să-i tragă una, tot în plină figură, dregând el busuiocul, amici, amici, dar ochelarii sunt pe bani, asta ca asta, dar l-a lăsat fără vedere. Un ghinion aduce după el altul, nu ne referim la primul, ci la al doilea, să explicăm, ghinionistul și-a pus ramele goale în buzunarul de la piept, s-a uitat la mingea, să se răzbune pe puștani luând-o și aruncând-o undeva ca să n-o găsească ar fi lipsit de sens, dacă el nu a găsit un sens, a găsit ea, fără a i-l împărtăși, a luat balonul de gumă și, țintind spațiul gol dintre două pubele, fosta poartă a micilor fotbaliști, i-a tras un șut puternic, dovedind că e pricepută nu doar la versuri, ci și la fotbal, dar nu atât de pricepută, căci nu a dat gol, poate nici ea nu s-a așteptat să nimerească poarta, cum nu s-a așteptat să nimerească geamul unui apartament de la parter, făcându-l zob, au luat-o amândoi la fugă ca bezmeticii, el speriat, ea râzând fără contenire, când va ieși proprietarul să prindă făptașul, ei vor fi departe, păgubitul, negăsind pe nimeni, se va gândi, înjurând, la copiii vecinilor, nici prin cap nu-i va trece că o poezie a jucat fotbal pe aleea lui.

Să mergem în parc, i-a șoptit ea la ureche, după ce și-au recăpătat suflul, nu vrei la cofetărie, după, măcar acum știe clar programul, parc, cofetărie și cazarmă, numai că neprevăzutul le-a schimbat puțin, a inversat primele două destinații, cofetărie, parc și cazarmă, ca să ajungă în parc, drumul cel mai scurt e pe bulevard, ies dintre clădirile etajate cam pe la mijlocul acestuia, o iau la dreapta și merg agale spre prima destinație, după nici o sută de pași, el se oprește brusc, face stânga-mprejur și continuă deplasarea liniștit, dar în sens invers, ea îi imită mișcările și-l întreabă contrariată, ce s-a întâmplat, s-a întâmplat că din partea cealaltă vine spre noi comandantul meu de batalion cu doamna la braț, dacă m-a zărit, nu fi mâhnit, poate nu te-a remarcat, îi înțelegem întristarea, acum și-a găsit și comandantul de batalion să-și plimbe

consoarta de-a lungul bulevardului, desigur că acum, doar e duminică, orașul fiind mic, e singurul bulevard, te poți încrucișa cu mulți cunoscuți, precum se încrucișează el chiar acum cu directorul liceului, care, gând la gând cu comandantul de batalion, a ieșit cu doamna la promenadă, doamna nefiind altcineva decât profesoara lui de matematică, dacă l-a identificat, să vezi mâine ecuații și radicali la tablă, altă scăpare din acest clește nu are decât să intre fulgerător în magazinul din dreptul său, din care, după nici un minut, iese tot fulgerător, o prinde de braț și, împingând-o în fața lui, traversează bulevardul, se strecoară pe o străduță și ajunge pe ocolite în parc, unde, pe o bancă retrasă la umbra unei sălcii și ascunsă vederii, îi povestește pățania.

Când nenorocul se ține scai de tine, nu te lasă cu una, cu două, intrând în cofetărie, a dat cu ochii de comandantul lui de companie care, pare-se, l-a reperat încă din stradă, căci, stând la masă cu soția, la o prăjitură și la un pahar de limonadă, fiind cu fața la stradă, între o îmbucătură și o înghițitură ce să facă, își arunca privirile pe fereastră, cum l-a văzut intrat, s-a uitat țintă în ochii lui, grav, însă și mai grav a fost gestul de amenințare făcut cu degetul arătător al mâinii stângi, îl putea face cu dreapta dacă nu-i era ocupată de linguriță, acum lucrurile sunt limpezi, consecințele sunt necunoscute, doar bănuite.

Mult nu au mai rămas în parc, versurile nu și mai aveau rostul, ea a promis că-i va trimite creațiile literare prin poștă, el i-a urat drum bun, ea, baftă, s-au despărțit, el îngrijorat, ea zâmbind, poate ca să-l încurajeze sau poate încă era sub stăpânirea veseliei din ascensor și de pe terenul de fotbal.

La gardul liceului erau adunați mai mulți curajoși care și-au asumat riscuri, unii dincoace de gard, alții dincolo, toți îmbrăcați în haine civile, prietenul, nicăieri, întrebând în stânga și în dreapta, a înțeles despre ce era vorba, intrările în pavilioane erau păzite de comandanții de plutoane, au fost aduși ca să-i prindă, când tinerii ofițeri se îndreptau spre grupul elevilor de pe aleea dintre sala de sport și clădirea sălii de mese, aceștia din urmă se apropiu de gard cu gând să-l sară, când se retrăgeau, elevii cucureau din nou locul avut, și tot așa, era o pândă reciprocă, încercau să se păcălească și să se vâneze unii pe alții. În cele din urmă au cedat elevii, printre care și viteazul nostru, s-au îndreptat liniștiți spre comandanții lor și spre consecințe.

Un singur lucru ar mai fi de spus, cu poeta nu s-a mai întâlnit, nici măcar scrisori nu și-au trimis, nu i-a scris ea, nu i-a scris nici el, poate și-a găsit altul pe măsură, iubitor nu numai de versuri, ci și de lifturi.

Leon-Iosif Grapini Proza**La un pahar de vorbă***(Poveste pentru oameni mari)*

Mă uit la voi și nu pricep, tineri sunteți, faini sunteți, voi altceva nu știți să faceți decât să stați cât îi ziua de lungă cu ochii băgați în telefon, vă pierdeți vremea și tinerețea cătând bazaconii în jucăria asta, tare nu v-aș sfădi, că lumea a bolunzit amu, vezi câte-o babă că mere la boldă ori la biserică având mobilul în trăistuță ori în buzunarul șurțului, îi piuie taman când popa spune predica din amvon, că-l stânjenește pe părinte e una, dar sar din moțaială celelalte babe, speriate de le stă inima-n loc, că se trezesc din somn nu-i bai, doară au venit s-asculte slujba, bai ar fi ca din sperietură să dea ortul popii, hâd lucru, cică să dea telefon acasă de pășește ceva, dacă, bunăoară, moare, că pățanie mai mare nu-i, cum dă de știre, apoi, dragii moșului, dacă tot m-ați chemat la masa voastră, bag seama că nu m-ați chemat să mă uit la toți trei cum stați cu nasul în

drăcovenia asta, ci să stăm la taclale, ia ascultați voi la mine, la făgădău vii să bei un gais și să schimbi o vorbă, nu să taci chitic, pe tine te știu, ești nepotul lui Țaigăr, cum îl poreclește satul, priceput om, am fost și eu la el, să tot fie vreo cincii, șase ani de atunci, am fost nu ca să mă aflu în treabă, nici ca să văd ce mai face, că nu suntem prieteni, m-am dus cu ceasul din perete, avea o hibă, ori el, ori cucu, de cântat cânta, însă nu se arăta la vedere, mi-i drag să-l ascult, dar și să-l văd, mi l-a dres la fix, bun meseriaș, bată-l cucu, că și pe-al meu l-a bătut cumva de se-arată amu la față, și pe tine te cunosc, mai bine, pe moșu-tău, fain om, și hâtru, am fost câtane laolaltă, să-i spui sănătate din partea mea, c-am auzit că-i beteag, dacă vă ține răbdarea am să vă povestesc o pățanie cu el din cătănie, ție ție-a povestit vreodată, nu ție-a povestit, nici n-avea cum, o să vezi

din ce pricină, pe tine nu prea te știu, nu ești cumva de-al dogarului de sub coastă, no, vezi că nu m-am înșelat, ce mai meșterește amu, că doage nu cred că mai face, butoaiele de lemn, bărbânțele și budăcile nu mai sunt de trebuință, lumea îi într-o doagă, ține brânza la îngheț în frigider și curechiul la murat în butoaie de plastic, dar să mai închinăm un păhăruț, hai, noroc, și când ne-o fi mai rău tot așa să ne fie, dau eu de băut, lăsați-vă crăitării, vi-s buni la altele, crășmare, mai adă un șnaps și trece-mă-n catastif, vin mâine cu plata, că n-am știut că-i voi omeni pe voinicii ăștia, când ziceam că vi-s buni la altele, aveam în cuget fetișcanele, numai cu ochi dulci nu le ții aproape, cele de azi nu-s ca alea de ieri, le

*(continuare în pag. 11)***Leon-Iosif Grapini**

Proza**La un pahar de vorbă**

(Poveste pentru oameni mari)

(continuare din pag. 10)

place să le distrezi, să le faci daruri, eu, pe-a mea, iertată să fie, că s-a dus, săraca, n-am cadorisit-o mai deloc, nu că n-aș fi vrut ori că n-aș fi avut cu ce, nu era mofturoasă de fel, n-avea pretențiuni, era din alt sat, așa a fost pe timpurile acelea, se aflau și la noi, în sat, destule, însă mai umblam și prin alte părți la pețit, am cunoscut-o iarna, și primăvara ne-am luat, atunci împărțeam cu părinții aceeași odaie, puține case aveau două încăperi, nu pun la socoteală tinda, în tindă țineam fel de fel, nu era încăpere de locuit, când se amesteca iarna cu primăvara și mai dădea câte-un frig mare, băgam și mieluiți în tindă, să nu înghețe în staul, unii, care aveau grajd friguros, băgau și vaca, da, da, nu vă mirați, nu se uitau la televizor ca amu, se uitau la vacă, și cum ziceam, stăteam cu ai mei, într-un pat se culcau ei, în celălalt, noi, eu cu muiera, faină muieră, nu că era a mea, însă n-o întrecea una în mândrețe, noi, ca toți tinerii, când ne așezam la somn, am fi făcut ceva, că ne ardea tare, dar bătrânii, că bătrâni erau, m-au avut după multă vreme, așa a fost să fie, adormeau târziu și se trezeau devreme, ba, mama avea și tălântul de-a se ridica din pat când și când să vadă dacă îi încuiată ușa, că ne ardea e una, dar să și faci ceva e alta, greu de făcut, după cum v-am spus, când eram siguri că dorm duși și ne era lumea mai dragă numai ce-o auzeam pe mama întrebând, mă, copii, ați pus rătezul la ușa grajdului, când auzi una ca asta te înspăimânți de-ți piere pofta de drăgosteală, nu mai ești bun de nimic, ne mai cătam, ziua, prin șură, prin podul cu fân, ori când se nimerea ca ei să fie duși pe la vecini, în grabă, să nu dea buzna peste noi, într-o zi m-am burzului la tata, tată, eu nu mai pot așa, îmi fac casă, tata nu s-a supărat de răscularea mea, prost nu era și tânăr a fost și el, și el, la vremea lui, se ferea de părinți, mai apoi, când eram țânc, se ascundea de mine, cum puteri să ridicăm altă casă nu aveam, am adăugat încă o încăpere în partea cealaltă de tindă, mă, dragii moșului, să știți de la mine, că-s om bătrân, trecut prin viață, drăgosteala e cu plăcere, dar și cu griji și bătaie de cap, prima oară te ferești de părinți, apoi, de copii și, mai târziu, de nevestă, no, hai, noroc, mă, ție nu ți se cam împăienjenesc vederile, de băut n-ai băut mult, să nu zici că te prinde ațipeala, ia să vă zic alta, poate vă sare somnul, odată, sunt ceva ani de-atunci, mă întrebă vărul meu din deal, Omul cu Boii, cum îl știe lumea, că a rămas singurul căruțaș din sat care mai leagă la car asemenea dobitoace, azi toți au cai ori tractoare, alte vremuri, cu porecla asta vărul s-a învățat, nu-l supără, ce-l supără e numele dat dealului unde șade, Doi Boi, n-are îndoiele că cine i-a pus numele asta nu s-a gândit la animalele lui, ci la el și la nevestă, că n-au pe nimeni, și nimeni nu stă prin preajmă, așadar, vărul mă întrebă dacă nu mă duc cu el la târg, la târgul la care mere lumea și azi, cum să nu, zic, treabă n-am, chiar să fi avut, tot mai câștigat ești la târg decât acasă, îți mai clatini ochii cu ce se-arată pe-acolo, una, alta, o sporovăială, un rămășag, ce mai, zis și făcut, am mers cu cursa, că de ne porneam cu boii lui, se găta târgul, și nu eram ajunși, am împins aerul pe-acolo, el și-a cumpărat o coasă, eu, o coadă de secure, și dăm la întors, cursă ioc la ceasurile alea, ne-am pornit pe jos, a trecut un motor de asta domnesc, multe nu erau pe-atunci, dar n-am făcut cu mâna, nu se cădea ca doi țărani de la coada vacii să-i stânjenească pe domni, că numai domni aveau așa ceva, amu are multă lume, din câte știu și ție ți-a luat tată-tău unul, bine-a făcut, tu fă bine și ai grijă de el, dar mai cu seamă de tine, că unii le mână ca și cum n-ar fi nimeni pe drum, cine să-i ia la rost, omul legii e în cârdășie cu ei, mă rog, treaba lor, să ne întoarcem la oile noastre, veneam spre sat, am mers o dărăbă bună de drum când, ca la un semn, Cel de Sus atunci a crezut de cuviință că n-ar strica o ploaie, n-a crezut rău, că arșița mai că punea stăpânire peste ogoare și fânețe, însă ne strica nouă voia bună și straietele de sărbătoare, doară nu te duci

la târg ca la coasă, te pui la rând, altfel, te ia lumea în răspăr, ploua ca cu cofa, ne-a udat până la piele, unde să te-ascunzi, câte-o răchită, cum știți, mai era pe margine, dar nu făcea față ropotului, noroc de noi că a venit un camion, șoferul, om cumsecade, oprește în dreptul nostru și ne zice să urcăm sus, cabina era plină, urcăm în spate, sus, ce să vezi, un copârșeu în mijloc, cu capacul pus, văd că te uiți lung, de sicriu e vorba, și doi băietani stând într-un colț, înfricoșați de mama focului, cred că de știau lângă ce urcă, rămâneau pe jos, motorul odată pornit, ce să mai facă, aveau de ce fi îngroziți, lângă mort, fie el și astupat, nu ești în apele tale, cum nu eram nici noi, vărul se uită la mine, eu, la el, ne tragem unul lângă altul ca să ne dăm coraj, dintr-odată ploaia a contenit, mai bine nu contenea, că ce-a urmat ne-a băgat în toate boalele, numai ce vedem capacul copârșeului că se dă la o parte, iese mâna mortului afară, și auzim un glas înfundat că întrebă, mai plouă, ce să-i răspunzi, cât ai clipi din ochi, am sărit jos, eu cu vărul, pe o parte, băietanii, pe ailaltă, luând-o la sănătoasa, care pe unde a apucat, slavă Domnului că nu ne-am rupt țurloaiele ori altceva, coasa și coada de secure ni le-a adus acasă un băietan trimis de șofer, de treabă om, ca să aflăm a doua zi că mortul a fost unul ce s-a adăpostit de ploaie în copârșeu, un zănatic, că numai un zănatic se dedă la o asemenea drăcovenie, ce zici, că ai mai auzit povestea și de la alții, păi cum să n-o auzi, că am spus-o și altora, zici că alții au pățit asta, poate li s-o fi întâmplat și lor, eu de mine și de spusele mele nu mă îndoiesc, ridicăți paharele, hai, să trăim, fricos n-aș spune că sunt, însă de morți și de morminte mă cam feresc, odată nu m-am ferit, nu aveam cum, și spaimă mai mare nici c-am tras vreodată, trebuie să ascultați povestea ca să pricepeți, vă interesează, no, bine, dară v-o spun, eram neînsurat, umblam la fete și pe alte sate, cum v-am spus, meream câte doi, trei, uneori chiar mai mulți, zăboveam ce zăboveam în casa fetei și, după miezul nopții, o luam îndărăt, să nu ne prindă zorile pe coclauri, ne întorceam făcând râsuri și horind, pe cine să conturbăm, între sate nu stă nimeni, într-una din nopți, cum eu o pețeam pe viitoarea nevestă, am mai zăbovit la povești și la dulcegării în târnaț, văd că ți se aprind ochii, nu-ți meargă mintea la prostii, ne pupam și noi, ce-i drept, lung și de multe ori, să ne țină până când ne-om mai vedea, să știți un lucru, când inima ți-ai dat-o unei fete, umbli cu capu-n traistă, uiți de tine, cum am uitat eu de mine în acea noapte, ortacii erau departe, am mărît pasul, am luat-o și la fugă, în zadar, nu i-am mai ajuns din urmă, de unul singur prin pădure, chit că veneam pe drum, nu eram în apele mele, mă cam strângea cămașa în spate, cum, la cotul din sus de sat, e o scurtătură prin țintirim, n-am avut de ales, am luat-o pe cărare, decât să ocolesc, mai bine pe scurtătură cu frica-n oase, drept să vă spun, de la o vreme aveam vedenii, întunecime, cât să-ți bagi degetele-n ochi, nu zăream cărarea, meream pe băjbăite, hădă treabă să treci printre morminte noaptea, mă mai potoleam cu gândul că măcar nu le văd, când, dintr-odată, cad într-o groapă, spaimă mai mare nici că-mi trebuia, o groapă afundă, după cum aveam să-mi dau seama mai târziu, lată și lungă atâta câtă îi trebuie răposatului să încapă în ea, Doamne sfinte ce înfricoșare m-a prins când mi-a venit cugetul ăsta, încerc să ies, da de unde, mă întindeam cu mâna și nu ajungeam la buza gropii, peretele de lut, ca sticla, greu pătrundea unghia în el, era iarnă, o iarnă uscată și friguroasă, mă tuplic să cat o piatră, să sap niște găuri, să mă prind de ele și să mă salt sus, cum cotrobăiam eu cu mâsurile pe jos, numai ce aud, cați zadarnic, nu ai cum ieși, stai molcom, ne va găsi cineva mâine-dimineată, l-o fi găsit pe el, eu, cât ai zice pește, eram nu afară din groapă, ci departe de ea, mort n-a fost, o fi fost un alt hăbăuc căzut acolo, care, văzând că se căznește fără folos să iasă, aștepta ajutorul cuiva, ce spui, că puteam eu să-i întind mâna și să-l ajut, e lesne amu să-ți dai cu părerea, tu

ai fi putut, te întreb, păi vezi, spaima îți tulbură mințile, cum, și pe asta ați auzit-o, no, atunci iată una neștiută fără doar și poate, v-o povestesc, stați să mai aduc eu o glajă de pe stălajă, crășmarul ăsta văd că are altă treabă, i-oi spune c-am luat-o când se va întoarce, apoi, dragii moșului, când am fost asentați, din sat am plecat doi, eu și moșu-tău, amândoi însurați, cum, n-ați auzit de asentare, n-aveți nicio vină, azi flăcăii nu se mai înrolează, vinovați sunt conducătorii țării, că lasă bărbații neinstruiți pentru luptă, războaiele oricând pot bate la ușă, dacă nu știi folosi o pușcă, n-ai cum să te păzești de dușman, te poți ascunde de el, dar de moarte nu, că dușmanul te cată nu să te mădărească, ci să-ți ia viața, așa-i la război, care pe care, de va fi război, Doamne ferește, eu știu să trag cu pușca, dar nu mă mai ia nimeni în două bețe, însă asta nu-i treaba mea, treaba mea e să vă țin de vorbă, multe aș avea a vă povesti din armată, despre zurlia de la infirmerie care aduna soldații betegi pe coridor, îi alinia și cu o vergea de la pușcă îl loveape fiecare în parte acolo unde-l doare pe bărbat mai rău, de la un timp infirmeria era goală, nu mai vedeai unul beteag, câțiva, care-și cătau boli ca să mai chiulească de la instrucție, i-au venit de hac, într-o noapte au prins-o și-au silit-o, pe rând, să se dea învinsă, și s-a lecut, ori când am sărit gardul tot plutonul și ne-am dus la cârciuma din vecinătatea cazarmii, nu-i cazarmă fără cel puțin una prin preajmă, terci ne-am făcut, de-a fost musai să vină ofițerul de gardă cu camionul după noi, ne-a adus ca pe lobde, unul peste altul, nu-i vorba că am plătit cu vârf și îndesat pocinogul făcut, n-am mai pupat permisia de sărbătorile de iarnă, și tare mă chinuia dorul după muieră, ori aia cu Somnorici, batăr că mai vâjit ar fi fost numele de ocară Somnorilă, că era o matahală de om, un camarad dat în boala somnului, unde apuca se trântea și trăgea la aghioase, când dormea puteai să tai lemne pe el că n-avea treabă, într-o noapte l-am legat de pat și l-am scos afară, pe locul de adunare a regimentului, a dormit buștean până-n zori când l-a trezit ofițerul de gardă și l-a dus la arest, fără pat, i-a dat un prici, cum e acolo, batăr că n-avea nicio vină, am plătit și atunci scump boroboața, două săptămâni am făcut instrucția la câmp cu ranița în spate și cu toate lucrurile de folos pe front agățate de noi, de-am crezut că nu scăpăm vii, ehe, câte n-am mai făcut, dar asta le întrece pe toate, no, să mai luăm un rând, dau tot eu, ședeți blânzi, chimirul mi-e doldora, când s-a goli, vă las să cinstiți voi, azi rămâne plin, nu i-am spus ăstua că am crăitari la mine, că mă șumenesc și mă trage pe sfoară, vin mâine când sunt limpede la cap și plătesc ca popa, cum, dacă trece în catastif mai mult decât am băut, tăgășit să rămân, să-i fie de bine, cumva îi musai să trăiască și el, batăr mâine nu ne luăm la hartă, las să treacă de la mine, și cum ziceam, multe am a vă înșira din cătănie, dar mă opresc la tărășenia în care m-am băgat de nu știam cum să mai scap cu obrazul curat, era iarnă, noi, cu tot batalionul nostru și cu artileria regimentului, ne aflam în aplicație, departe de cazarmă, eram cartiruiți la poala unui deal, la marginea unui sat ca al nostru, de acolo, o luam pe coclauri și, vezi Doamne, ne luptam unii cu alții, cum ar veni, ne jucam de-a războiul, vreo trei săptămâni am stat în cantonament, ziua, luptă, vorba vine, noaptea, repaus, odată, zic eu către moșu-tău, mă, iarnă îi, sat aproape avem, feciori și fete or fi, că nu-i sat fără ei, post nu-i, așa că am putea și noi să merem la bere, mă, copiii moșului, nu la o băutură, ci la petrecerea tineretului, azi nu se mai ține, tinerii au alte distracții, și dacă ne prinde, mă întrebă el, măcar să apucăm a trage un joc, că tare dor mi-e, îmi era dor și de altele, cum să nu-mi fie, dar nu m-am dus cu gândul până într-acolo, s-a învoit, așa că, într-o seară, cum, necum, am trecut de santinele și

*(continuare în pag. 12)***Leon-Iosif Grapini**

Proza**La un pahar de vorbă**

(Poveste pentru oameni mari)

(continuare din pag. 11)

pe-aici ți-e drumul, nu ne-am oprit decât în sala căminului cultural, am intrat cu îndrăzneală, să vadă flăcăii că nu avem a ne teme la o adică, nu-i bere să nu se lase cu câte-o încăierare, de ce-ai jucat cu mândra mea, ba tu te-ai legat de-a mea, și gata-i sfada, de la sfadă la bătaie e pas mic, pe lângă, neveste și babe, se uită și sporovăiesc, așa-i peste tot, tinerii joacă și beau, numai feciorii beau, unii, până își beau mințile, toți au întors capetele spre noi, câțiva flăcăuani ne-au luat în roata lor, au auzit de cătane și de aplicația din împrejurimi, să le povestim cât de greu îi în armată, câte și mai câte, n-apuc a juca nici măcar un joc, că una, căreia îi fugeau ochii în toate părțile, se uită cu înțeleș la mine și-mi face semn cu capul să ies afară, mult nu mi-a trebuit, am găsit un loc la scuteală, în baraca de lemne din spatele căminului, și ne-am făcut de cap, era și faină, și focoasă, când am gătat, mi-a spus că știe unde suntem cartiruiți, dacă nu mă supăr și mai vreau, vine ea la mine, să ne întâlnim la mesteacănul de pe coama dealului în noaptea cealaltă, bine, zic, hai acolo, ne-am dus în sală pe rând, să nu se prindă lumea, că s-a prins ori ba nu intra la socoteală, de luat în seamă era faptul că m-am mai ostit și eu oleacă, ne-am petrecut cu ortacul meu și cu sătenii care ne-au primit cu bunăvoință și, cam la trei ceasuri după miezul nopții, ne găseam amândoi în cort, în noaptea următoare a venit la mesteacăn, ne-

am drăgostit de două ori pe mantaua mea, eram însurat, dar eram și tânăr, așa ca voi, fierbea sângele în mine, atâta păcat să am, a venit și în cealaltă noapte, după dragoste m-a rugat să mai rămânem oleacă, am rămas, chit că era frig, trupul ei îmi ținea de cald, nu mă iei cu tine, m-a întrebat, nu pot, am nevestă, i-am rețezat scurt însuflețirea și nădejdea, a sărit ca din pușcă și dusă a fost, departe nu s-a dus, o să vedeți mai încolo, ascultați numai, cum n-aș fi luat-o, era faină și avea niște farmece de te băga în draci, dar ce să fac cu două, nu că nu m-aș fi descurcat, dar nu se face, îmi era dragă muierea ca ochii din cap, mă topeam de dragul ei, s-a stins, săraca de ea, fără să bănuiesc nimic, în zilele următoare s-a strecurat printre noi știrea că o zăludă dă târcoale cantonamentului și că, noapte de noapte, își face de cap cu o cătană din plutonul nostru, când am auzit, a înghețat inima-n mine, doară nu m-or da de gol, două nopți am fost, drept îi, însă nu noapte de noapte, batăr că, după cum veți vedea, ea a dat târcoale noapte de noapte, mă muncea gândul că nici prin cap nu-i trecea să se lase de mine, a plecat ea ca din pușcă, însă poate voia să mi-o întoarcă grabnic cu prisosință, că nu aveam scăpare am fost sigur cu o zi înainte de a ne aduna catrafusele și de a părăsi cantonamentul, aplicația s-a gătat, după cină, comandantul de pluton ne scoate la instrucție fără armă, alte plutoane au rămas pe loc, ceva am bănuț noi, ne-a dus în pas viu până dincolo de deal, unde

aștepta zăluda, când am văzut-o mi s-au înmuiat picioarele, ne-a oprit și i-a făcut semn să vină la noi, uită-te la ei și spune-mi care-i, a zis locotenentul, ea ne-a privit lung pe toți și l-a arătat pe moșu-tău, eu am rămas stană de piatră, comandantul l-a întrebat, vrei să o iei de soție, el a răspuns răspicat, ba, ea ne-a întors spatele și a luat-o la goană, noi ne-am întors la corturi, treaba a fost cam în felul următor, fără ca eu să știu, s-a drăgălit și cu prietenul meu, și la bere, și în nopțile în care s-a întâlnit cu mine, dar și în altele, mai câștigat a fost el, să vă zic de ce, el i-a fâgăduit că, după liberare, o cată și o ia de nevestă, bolunda, ca să aibă o dovadă, voia o patalama la mână, cum, necum, a dat de locotenent și i-a povestit totul, locotenentul, tânăr, glumeț și pus pe șotii, a făcut treaba asta mai mult să vadă cine-i ginerică, ce te uiți așa aburit la mine, nu ți-a povestit moșu-tău, negreșit n-a vorbit despre pozna asta cu nimeni, baba lui încă e în viață, dacă ar știrici, ar fi totuna, doară nu l-a lăsa la etatea asta, amu nu te supăra că i-am zis babă, o fi ea moașă-ta, însă tot babă e, mă uit la voi și mai c-aș crede că ați mai cliposit când și când, nu v-o fi fost pe plac povestea, bine că mi-o fost mie atunci, mă, dragii moșului, după cum vă văd de heplesțiți, cred că-i vremea de mers acasă, crășmare, mâine-s bun de plată, iară voi, când aveți vreme și chef de-o poveste, dați-mi de știre.

Leon-Iosif Grapini Fulgurații**Bilețele de amor****Unul – Altul**

Unul lângă, alături, peste/pe, sub, subt, pe sub, în/pe fața, în/pe spatele, pe-o/in/la dungă, una peste alta, unul peste altul... Mână-n mână, la tine, cu mine, cu suflet în suflet, inimă peste inimă, cu mâna pe inimă!

Mângâieri

Oare avut-a cineva atâtea mângâieri și sărutări în atât de puțin timp și scurtă vreme?! Mă îndoiesc, hai, din nou, nu te teme!

Hai...

Hai, notează, că altfel uiți, zice gândul, hai, că în alt-fel memorezi zice rândul!

Raiul provizoriu

Bănuiesc, mai nou, cred, că există și pe Terra un RAI! Un timp al plăcerilor, nu doar un peisaj! Un rai provizoriu care poate dura minute, zile, o săptămână! Un PARADIS terestru, promisiunea, poate...a celui celest!?

Niciodată...

...n-am iubit cu atâta grijă și dragoste pe cineva!

Fruits d' amour

Da, Fructele Dragostei mele: mandarine, portocale, rodii, merișoare, perișoare, zmeurele și TU!

Piept

Mi-a sărit inima din piept când am dat... pieptul cu/de tine!

Dragă...

Mândră, mândruță, mândruluță, dragă, drăguță, dragoste, dulceață cerească din rodiile tale, toate-s acum ale mele!

Țiuu!

Îmi țiuie urechile de singurătate! Inima nu-mi mai bate!

Ahhh!...

...cât te-am găsit de greu! Mană cerească a sufletului meu!

Toate...

...cele avute ca niște zdrențe de pe mine-atârână: frumusețea, tinerețea, puterea, doar/dar Dragostea nu-mi rămâne-n urmă!?

Singur...

...la un altfel de "acasă", la fel de acasă; îmi pregătesc un mic regal frugal: două ouă moi, o feliuță transparentă-rozalie de somon, un colțisor de pită neagră de secară, (asta-mi amintește de- puerile ziceri: dacă cinci mănâncă pâine albă de grâu și unul se cară, câți rămân?!), un cub de brânzică Gorgonzola și-un pahar de vin Jidvei – demisec! (Fragment din romanul, era să zic românul – "Mic Dejun Împăratesc").

Pe la amiază...

...vine EA! DESERT! Dragostea vieții mele deșarte! Îmi aduce-o baklava!

Inventica sau Nauka I Tehnica!

M-a învățat cineva. Un kontor care să numere bobitele de zmeur, alunele, merele, nucile, bătăile inimii mele pentru tine, un vitezometru care să mă ajute spre tine să alerg cu un kilometru?!

A prinde...

Inima ta e ca și cum aș încerca puful de păpădie a-l captura?!

Uitare

Uneori/deseori nu găsim ceva!? Cred că unele lucruri se ascund, intenționat! Căutându-le, găsim altceva! Or pe altcineva!

Hmmm...

Ce lumină blândă tremura, vibra lângă tine?! De unde, venea?

La fermă

Doi vinderei deasupra sufletului meu! Tu și eu! Peisaj bacovian cu ploaie, ceață, vaci și ciori. Porumbei desculți țopăie prin bălțile din care beau, ca și oamenii, apă! Vrăbii de casă ude asemeni curcilor, ciugulesc firimituri lăsate de noi pe-o masă! De undeva de departe, din infinit se aude mugetul inimii mele... de bou... îndrăgostit!

Krebsbach

E dimineață, e ora zorilor pe părul racului, e târziu! Mă uit la tine, la frumusețea ta care doarme și încep să te de-scriu!

Păpici...

... simple: orez, năut, salată de roșii, linte, brânzeturi, ochiuri sărate și pipărate, cafea, ceai. Desert: zmeurici, piersici din grădinici, baclavale, prăjiturici! Hai, lângă mine, aici!

Oblon luminos

...printre baghetele căruia se strecoară strecurate raze de toamnă dintr-o lanternă solară. Dragoste, sărutări musicale, lumânări parfumate, vin licoros. Fire de praf și funigei dansează într-o galaxie de lapte și lumină! O clipă divină! Așa s-a născut COSMOSUL!

(25.11.2020)

Ilie Hoza

Redactor-șef: ICU CRĂCIUN
 Redactori: Viluț Cărbune, Ilie Hoza, Macavei Al. Macavei, Iacob Naroș, Mircea Prahase, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursa, Viorel-Daniel Partene.
 Acest număr apare cu sprijinul financiar al Primăriei Maieru.
 Corespondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania), Alex Pop (SUA)
 Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.
 Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂȘĂUD
 Machetare: Viorel-Daniel Partene
 E-mail: icu_craciun@yahoo.com
 Tehnoredactare computerizată și tipar: REVOX INTERNATIONAL PROD SRL, Bistrița,
 Str. Gen. Grigore Bălan. nr. 25. tel: 0263 231 341 ISSN 1224 - 643